

Բաժանորդագիրն կԱՆՆԻՆԻ՝ Թուրքիոյ Համար տարեկան 50 զրշ, Ռուսիոյ Համար 5 ռուբլի, ուրիշ երկիրներու Համար 12 ֆր:

Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդագրութիւնք եւս կ'ընդունուին:

Գաւառներէն Օսմանեան Նամակագրոյժ կ'ընդունուին՝ 1 զրշ նոցը 34 փարայի հաշուով, կամ 100 զրուշի փոխարէն 115 զրշ:

ԾԱՂԻԿԻ վերաբերեալ ամէն գործի համար գիմել:

Առ ՏՅՈՐԷՆ-Հրատարակիչ ՅՈՎՆԱՆ Պ. ՓԱԼԱԿԱՇԻԱՆ

Պոլիս, Պաշէ-Կարու, Թաշ Խան, քիւ 50

ԾԱՂԻԿ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

درعليه ده بغيچه قوسنده طاش خاندۀ
• نومروده «زاغيك» غزتهسى مديرى
بالا قاشيان حوونان

S'adresser à
HOVNAN PALACACHIAN

Directeur du journal arménien «Dzaghik»,
Rue Bahtché-Kapou, Tach Han, 50
CONSTANTINOPLE

40 փարա

Ազգային, Քաղաքական եւ Գրական

40 փարա

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ — Բ. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 30

ՇԱԲԱԹ

9 ՄԱՅԻՍ 1892

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկուշաբթի, մայիս 4, Ս. Էջմիածնայ տաճարին մէջ գումարուած Ընտրողական Ժողովը կաթողիկոսացուց քառանուն ցուցակը կազմած է հետեւեալ կերպով.

Մկրտիչ Խրիսեան 77 ֆուէ
Մասթոս Իզմիրեան 73 »
Խաւէն Մխիթարեան 72 »
Երեմիա Տէր Սահակեան
(Երուսաղեմայ) 71 »

Իսկ երեքշաբթի, ընտրուելու են՝
Խրիսեան 72 ֆուէով (միսմայն),
Իշմիրեան 50 ֆուէով

Ընտրութեան անձամբ մասնակցած են 40 եկեղեցական եւ 25 աշխարհական պատգամաւորք. ուրեմն քառանուն ցուցակին պատրաստութեան մասնակցած են նաեւ, բաց ի ներկայից քուէներէն, բացակայից 19 քուէներն, քուէից ընդհանուր թիւը լինելով 84 (40+25+19=84).

Ներկայ 40 եկեղեցական պատգամաւորներէն 1ն Ատրպատականի առաջնորդութեան ներկայացուցիչ էր, 6ը կամ 7ը Ռուսիոյ առաջնորդութեանց ներկայացուցիչ, 14ն՝ Էջմիածնայ Սինոդին եւ Միաբանութեան, 1ը Պուլկարիոյ, եւ մնացեալ 17 կամ 18 հոգեւորականք Թուրքիոյ թեմորէից ներկայացուցիչ էին.

Ներկայ 25 աշխարհական պատգամաւորներէն 7ը Ռուսիոյ Հայոց, 2ը Պարսկահայոց, 15ը Թուրքիոյ եւ 1ը Պուլկարիոյ Հայոց պատգամաւորներն էին:

Ներկայից թիւը 65 եւ առաջին ընտրելոյն ստացած քուէից թիւը

72 լինելով, կը հետեւի որ 7 պատգամաւորք երկերկու քուէ տուած են՝ կրկին թեմերու ներկայացուցիչներ լինելով: Նոյնպէս, առաջին չորս ընտրելեաց ստացած քուէից թիւը՝ քուէից ընդհանուր թուոյն հետ բաղդատելով, կը հասկցուի որ 10—12 քուէներ միայն ցրուած են 5րդ, 6րդ, 7րդ եւ աւելի ընտրելու վրայ:

Երկրորդ քուէարկութեան պահուն, Գեր. Խորէն եպիս. Մխիթարեան 19 եւ Գեր. Երեմիա եպիս. Տ. Սահակեան 16 քուէ ստացել են:

— Թուրքիոյ եկեղեցական եւ աշխարհական պատգամաւորք ապրիլ 21, երեքշաբթի առաւօտ, Թիֆլիզի օսմ. հիւպատոսարանն երթալով, այցելութիւն տուելու են օսմ. ընդհ. հիւպատոս Վսեմ. Հասիպ պէյի որ երկու ժամու չափ սիրալիր կերպիւ մեծարել է զանոնք: Յաջորդ օրը Վսեմ. հիւպատոսն առաջնորդարան գնացել է ի փոխադարձ այցելութիւն պատգամաւորաց եւ արժանավայել պատուով ընդունուելով, մէկուկէս ժամու սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցել է: Այս կրկին տեսակցութեանց միջոցին բարեմաղթութիւնք եղել են վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին:

Ապրիլ 23, հինգշաբթի օրը, Թիֆլիզի Օսմ. Վսեմ. հիւպատոսը հացկերոյթ մը տուել է ի պատիւ եկեղեցական եւ աշխարհական պատգամաւորաց: Սեղանին վրայ, Գեր. Հայեակ եպիս. կոպու Դիմաքեան ի դիմաց Տաճկահայոց պատգամաւորութեան յոտին կանգնելով բաժակ առաջարկել է վասն թանկագին կենաց Վեհ. Սուլթանին եւ վասն անստան պահպանման օսմանեան վաճառանձ Գահուն: Բոլոր սեղանակիցք յոտին կանգնեալ գոչել են. «Կեցցէ Վեհ. Սուլթան»: Սեղանը տուել է մօտ երկու ժամ: Այս հացկերութիւն ներկայ գտնուել են՝ Գեր. Մեսրոպ ե.

պիսկոպոս Սուքիասեան, Հայեակ եպիսկոպոս Դիմաքեան, Ներսէս Մ. Վ. Ասլանեան, Յովհաննէս Մ. Վ. Արշարունի եւ Տ. Արիստակէս Մ. Վ. Տէր-Սարգսեան (պատր. փոխանորդ Տրապիզոնի). իսկ աշխարհական պատգամաւորներէն՝ Տիգրան Էփ. Կիւմուշկերտան, Գարեգին Էփ. Բարազեան, Մաքսուտ Էփ. Սանտաճեան, Տօքթ. Յակոբ Էփ. Նէվրուզեան, Յարութիւն Էփ. Ֆէնտի Շէհրիկեան եւ Կարապետ Էփ. Փափազեան, որոնք խորին շնորհակալութիւն յայտնել են առ օսմ. Վսեմ. ընդհ. հիւպատոսն՝ իւր սիրալիր ընդունելութեան համար:

Վերոյիշեալ պատգամաւորք ապրիլ 25ին մեկնել են Թիֆլիզէն ի Ս. Էջմիածին:

Նոր-Խաւ քաղաքը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակեն ապրիլ 21ին Թիֆլիզ հասնող պատգամաւորաց պաշտօններուն եւ այցելութիւններուն վրայ:

Ամսոյս 23ին, տաճկահայ եկեղեցական պատգամաւորները Հ. թեմական տեսչի առաջնորդութեամբ այցելեցին Ներսիսեան հոգեւոր դպրոցը, ուր Պ. Տեսուչն ընդունելով սրբազան հիւրերին, մի քանի համառօտ տեղեկութիւններ հաղորդեց դպրոցի բարեբարքների, մոլոյ եւ ծախուց, աշակերտաց թուի, ուսուցչաց եւ այլ մասին, ապա ցոյց տուեց Փիղիքական կարինէտը, գրադարանը: Սրբ. հիւրերը լսեցին Հայոց լեզուի եւ թուրքաբանութեան դասերը եւ մեծ գոհունակութիւն յայտնեցին ուսուցիչ Պ. Ն. Բարամեանցին եւ Պ. Յ. Զոհրաբեանցին:

Այնուհետեւ գնացին Ս. Գայիանեան ուսումնարանը, որի աշակերտուհիները եկեղեցու գաւթով պատահած հիւանդութեան պատճառով արձակուած լինելով, թանգագին հիւրերը միայն դասարանները նայեցին եւ թեմ. տեսչի տեղեկութիւններով բաւականանալով, մնան Մոզնու Ս. եկեղեցին:

Ապա գնացին Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդական ուսումնարանը, ցւրարդէն հաւաքուած էին աշխարհական տաճկահայ պատգամաւորները: Այնտեղ ներկայ եղան մի քանի դասերի. աշակերտուհիները երգեցին երգեր և մի քանի կտորներ Ս. Պատարագի արարողութիւններէ: Հիւրերը շատ գոհ մնացին թէ՛ դասերից և թէ՛ երգեցողութիւնից. ձեռագործները տեսնելիս՝ Հ. թեմ. տեսուչը սանուհիների կողմից 5 թաշկինակ նուիրեց հիւրերին, և ապա բոլոր պատգամաւորները հրաւիրուեցան տեսչի սենեակը, ուր Պ. Փիլիպպոս Վարդանեանը սուրճով հիւրասիրեց նոցա:

Այդ միջոցին ամբողջ դպրոցի աշակերտուհիները, Գեր. Հմայեակ սրբազանի առաջարկութեամբ, հաւաքուեցան վերին սրահում: Եւ ահա նոյն սրբազանը, որ արդէն միւս հիւրերի հետ դուրս էր եկած տեսչի սենեակից, մօտաւորապէս հետեւեալ խօսքերն ասաց.

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»:

«Ուրախ եմք մենք՝ Տաճկաստանցի եղբարց կողմէն եկած պատգամաւորներս, որ այսօր այս սուրբ յարկին տակ հայ մանկունք Մարիամեան-Յովնանեան բարերար ամուսնոց խնամքը կը վայելեն»:

«Երանի՛ է ձեզ. դուք բախտաւոր էք, որ այդպիսի հայր և մայր ունիք, որոնք տուել են ձեզ այսպիսի հոյակապ ուսման տաճար»:

«Դուք միթէրեցիք զմեզ հոգւով չափի՝ Զեր գրաբար ընթերցանութիւնն ու թարգմանութիւնը, ձեր երգերն հիացուցին զմեզ»:

«Ուր ալ երթանք, գոհութեամբ և սրտեւանդն զգացմամբ պիտի յիշենք Մարիամեան-Յովնանեան ուսման այս նուիրական տաճարն և իւր տեսուչն Պ. Փ. Վարդանեանն, դաստիարակներն, վարժուհիներն և սոցա դաստիարակած սաներն»:

Ի վերջոյ պատկառելի եկեղեցական այցելուները հոգեհանգիստ կատարեցին ի յիշատակ ուսումնարանի հիմնադրին և իւր կնոջ, և սրբազան Հմայեակ եպիսկոպոսը բարեհաճեց, որ վերջին «Հայր մերը» աշակերտուհիք երգեն խմբով:

Այս բոլորից յետոյ Պ. Տեսուչը թէ՛ իւր, թէ՛ բացակայ հոգաբարձուների և թէ՛ ներկայ եղող ուսուցիչների, վարժուհիների և աշակերտուհիների բազմութեան կողմից սրտագին շնորհակալութիւն յայտնեց թանկագին հիւրերին այն մեծ ուղադրութեան համար, որ նրանք ընծայեցին դպրոցին, և այն պատուոյ համար, որով նրանք յարգեցին

գրաբարերար հիմնադիրների յիշատակը:

«Ներուի ինձ այս րոպէիս, Գերապատիւ Սրբազան հարք և պատուական ազգակիցք», տուց նա, — «յայտնել Ձեզ սրտիս մէկ յիսկազը, որով յուսամ թէ անսխալ թարգման եղած կը լինի մեր բոլոր ուսուցչական խմբի և մեր աշակերտուհիների անկեղծ զգացմանց: Մենք ամենքս ի սրտէ կ'աղաչենք Ձեզ, որ Դուք՝ վերադառնալիս, տանէք և յայտնէք մեր հեռաւոր քոյրերին և եղբայրներին մեր ամենաջերմ ու կարօտագին ողջոյնները»:

Յովնանեան ուսումնարանից տաճկահայ պատգամաւորներն այցելեցին կուսանաց անապատը, մայրապետին, և օրհնելով՝ եկեղեցական պատգամաւորները զնացին Թանգոյեան օր. ուսումնարանը, ուր լսեցին աշակերտուհաց դասերը և գոհ մնացին:

Դպրոցի դահլիճում սրբազան հիւրերը հոգւոց ասացին դպրոցի հիմնադիր հանգ. Իսահակ Թանգոյեանի համար:

Եւ ապա Վ ժամին վերադարձան Առաջնորդարան, ուր թեմ. տեսուչը լիով տեղեկութիւններ հաղորդեց Տրիխիսի և առհասարակ Վրաստանի թեմի հայ եկեղեցական ուսումնարանների մասին:

— Ամսոյս 23ին տաճկահայ եկեղեցական պատգամաւորները Հ. թեմ. տեսչի առաջնորդութեամբ այցելեցին Տիխիսի բուսաբանական պարտէզը, հանքային ջերմուկները, Պ. Զիթախեանի գործարանը, և Մեռեխի բերդում գտնուած գերեզմանը:

Եէնիգարուի հրկիզելոց նպաստի բաշխումն երկուշաբթի տեղի ունեցաւ տեղւոյն թաղական խորհրդարանին մէջ ի ներկայութեան Քաղաքապետութեան ժողովոյ երկու անդամոց՝ Անտոն էֆէնտի Ալնաւորի և Մուսթաֆա պէյի, թաղապետական Ա. շրջանակի տնօրէնի օգնական Ճէվտէթ էֆ. ի, Պատրիարքարանի կողմէ կարգեալ պաշտօնէից և թաղական խորհրդոյ անդամոց, 70 անձանց նպաստներ բաշխուեցան իրենց կալուածոց արժէքին հինգ առ հարիւր համեմատութեամբ: Զորքշաբթի օրը դարձեալ նպաստներ բաշխուեցան խիստ կարօտ վիճակի մէջ գտնուող վարձակալաց: Սոյն տրուած նպաստներու գումարն հասած է 41,247 դրուշ 20 յիարայի:

— Մայիս 8ի ընտրութեան մասնակցող պատուիրակներն որք քուէ տրուած էին Պ. Արքար Յովհաննէսեանի և Պ. Ս. Սպանդարեանի՝ հանրագիր մը մատուցանելով Տիլիսի Գեր. Առաջնորդին, հաստատեցին Ն. Սրբազնութեան ընթացքին օրինաւորութիւնն և մարտ

8ի ընտրութեան կանոնաւորութիւնը, և ամենայն յարգանք տածելով առ Ն. Գերապատուութիւն, պարտ համարեցին յայտարարել թէ Սինոդի կողմէ նշանակեալ ընտրութեան կը մասնակցին մի միայն էջմիածնէ եկած այն վեկոյցի վրայ թէ՛ «Եթէ ընտրութիւն չկատարուի Տիլիսի մէջ, մայիս 3ի կաթոլիկոսական ընտրութիւնը պիտի յեռաձգուի, Վրաստանի և Իմէրէթի պատգամաւորին բացակայութեան պատճառաւ»: Բայց Առաջագնդի և Նոր-Խաթի կուսակիցք նախամեծար կը համարէին որ Պ. Գ. Արծրունի լինէր իրենց թեմին պատգամաւորը, քան թէ կաթոլիկոսական ընտրութիւնն յետաձգուէր՝ Թուրքիոյ պատգամաւորաց գալստէն ետքը:

— Թիֆլիզի հայ թերթերն համակրական յօդուածներով ողջունած են Թուրքիոյ եկեղեցական և աշխարհական պատգամաւորաց ժամանումը:

— Գեր. Օրմանեան էջմիածին հասեր է չաբաթ միջօրէին:

— Կիւրակէ աւուր երգման արարողութեան միջոցին, էջմիածնայ տաճարին մէջ ներկայ եղած են 24 աշխարհական և 39 եկեղեցական պատգամաւորք:

— Ապրիլ 24ին Կարնէն մեկներ են դէպ ի Ս. էջմիածին Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Ղևոնդ եպիսկոպոս Շիշմանեան և աշխարհական պատգամաւոր Մեծ. Կարապետ էֆ. Տ. Սպարեան: Ղևոնդ Սրբազան Կարնոյ եկեղեցական քուէին հետ տարեր է նաև յարակից վիճակաց՝ Բասենոյ, Կեղւոյ և Դերջանի՝ եկեղեցական քուէները, իսկ Տէր Աղարեան էֆ. Կարնոյ աշխարհական քուէին հետ տարեր է նաև նոյն երկրի վիճակաց աշխարհական քուէներն, ինչպէս և Մշոյ քուէն: Գեր. Շիշմանեանի բացակայութեան միջոցին Առաջնորդական փոխանորդութիւնը պիտի վարէ Արժ. Տ. Գրիգոր Քահանայ Արծրունեան:

— Թիֆլիսի մարտի 8ի թեմական պատգամաւորի ընտրութեան բեկանուածէն յետոյ, երկրորդ անգամ ընտրութիւն տեղի ունեցեր է ապրիլի 22ին: Ընտրուեց Պ. Գրիգոր Արծրունի 44ի դէմ 58 քուէով: Փոխանորդ ընտրուեց է Պ. Արքար Յովհաննէսեան 51ի դէմ 51 քուէով: Նոր-Խաթի Խմբագիր Պ. Սպանդար Սպանդարեան ընտրելութեանէ կանխաւ հրաժարեր է իսպառ, մարտի 8ի ընտրութիւնը համարելով օրինաւոր:

— Ազգ. Սահմանադրութեան 32^{րդ} Տարեդարձի հանդիսին՝ պատրաստութեանց համար ըստ սովորութեան Կարգադիր Յանձնաժողով մը կազմուած է:

Թիֆլիսի ՆՈՐ-ԴԱՐԷՆ կը քաղեմք հե-
տեւալ տեղեկութիւններն ի մասին
պատգամաւորաց ժամանման .

Ապրիլի 20ի գիշերը երկաթուղիով
Բաթումից Թիֆլիս հասան Թուրքա-
յերի կողմից եկած 11 հոգի եկեղեցա-
կան և աշխարհական պատգամաւորներ
Ս. Էջմիածնում կաթողիկոսական ընտ-
րութեան մասնակցելու համար .

Յիշեալ պատգամաւորները հետեւ-
եալներն են .

1. Աղբիւնուպոլսի առաջնորդ Մես-
րոպ եպիսկոպոս Սուքիասեան .

2. Թեքիրդաղի եկեղեցական պատ-
գամաւոր Հմայեակ եպիս. Դիմաքսեան .

3. Զմիւռնիայի առաջնորդ Ներսէս
վարդապետ Ասլանեան .

4. Երզնկայի առաջնորդ Յովհաննէս
վարդապետ Արշարունի .

5. Տրապիզոնի պատրիարքական փո-
խանորդ Արիստակէս վարդապետ Տէր
Սարգսեան .

6. Պոլսի աշխարհական պատգամա-
ւոր Տիգրան էֆ. Կիւմիւլիքերտան .

7. Զմիւռնիայի աշխ. պատ. Գարե-
գին-Յովհաննէս էֆ. Փափաղեան .

8. Տրապիզոնի աշխ. պատ. Յարու-
թիւն էֆ Շահրիկեան .

9. Թեքիրդաղի աշխ. պատ. դոկտոր
Յակոբ էֆ. Նէվրուզեան .

10. Ամասիոյ աշխ. պատ. Կարապետ
էֆ. Փափաղեան .

11. Աղբիւնուպոլսի աշխ. պատ. Մաք-
սուտ էֆ. Սանտալճեան .

Վաղուց սպասուած հիւրերին դի-
մաւորելու համար ընդառաջել էին մին-
չեւ Մցխէթ կայարանը տեղւոյս երի-
տասարդութեան կողմից 40 հոգի, Արթ.
Արսէն քահ. Բագրատունեայ հետ, իսկ
Նորին Սրբազնութեան թեմիս առաջ-
նորդի կողմից պաշտօնապէս ընդունե-
ցին Թիֆլիզի կայարանում Արթ. Ղևոնդ
և Գիւտ քահանայներն և հրաւիրեցին
Սրբ. Առաջնորդի կողմից առաջնորդա-
րան, ուր և պատրաստուած էր բոլորի
համար օթեւան .

Թիֆլիզի կայարանում մեծ բազմու-
թիւն դիմաւորեց պատուաւոր հիւրե-
րին, որոնք կէս ժամի չափ հանգիստ
առնելով կայարանի դահլիճներից մէ-
կում, թէյ վայելեցին . Այդտեղ հայ ե-
րիտասարդութեան կողմից համակրա-
կան մի բանախօսութիւն արտասանուե-
ցաւ, որին ի պատասխան նախ Արթ.
Յովհաննէս Մ. Վ. Արշարունին և ապա
Սրբ. Հմայեակ Դիմաքսեանը մի մի պատ-
շաճաւոր և համակրական բանախօսու-
թեամբ ձայնակից եղան այդ արտայայ-
տութեանց և մաղթեցին Աստուծուն,
որ իջման Ս. Տաճարում կատարուի ար-
ժանաւոր ընտրութիւն .

Այնուհետև սրբազան և պատուաւոր-

ժան հիւրերը հիւրընկալ քահանայների
և խուռն բազմութեան ուղեկցութեամբ
ուղեւորեցան դէպ ի առաջնորդարան,
ուր երիտասարդութիւնն առնելով սըր-
բազան և արժ. հարց օրհնութիւնը,
մեկնեցաւ .

— Հինգշաբթի, ապրիլի 23ին, գի-
շերուայ գնացքով Բաթումից Թիֆլիզ
ժամանեցին Թուրքիայից հետեւալ եկե-
ղեցական և աշխարհական պատգամա-
ւորներ .

1. Սահակ եպիսկոպոս Խապայեան՝
Երուսաղէմի .

2. Ստեփաննոս եպիս. Նիկոմիդիոյ .

3. Եղիշէ վարդապետ Այվաղեան՝
Եւդոկիոյ .

4. Տրգատ վարդ. Պալեան՝ Կեսարիոյ .

5. Գէորգ վարդապետ Իւթիւճեան՝
Եգիպտոսի .

6. Գէորգ վարդապետ Երիցեան՝ Բու-
ղարայի .

7. Տէր-Յարութիւն քհնյ. Յակոբ-
եան՝ Ակնայ .

8. Տէր-Բարթուղիմէոս Սառաճեան՝
Չարուանջակի .

9. Համբարձում էֆէնտի Մոսսիճ-
եան՝ Կեսարիոյ .

10. Գոսպար էֆ. Տէր-Թադէոս Գոս-
պարեան՝ Նիկոմիդիոյ .

11. Յարութիւն էֆ. Թորոսեան՝ Ե-
րուսաղէմի .

12. Խաչատուր էֆ. Ասլանեան՝ Չար-
ուանջակի .

13. Կարապետ էֆ. Մարգարեան՝ Բա-
բերդի .

14. Յովսէփ էֆ. Ճանիկեան՝ Ակնայ .

Այդ օրը երեկոյեան գնացքով Թիֆ-
լիսից Մցխէթ և հետեւալ կայարան-
ներն ուղեւորուեց ինտելիգենտ երի-
տասարդների մի ստուար խումբ բաղ-
կացած մօտ 60—70 հոգուց, Արթ. Ար-
սէն քահ. Բագրատունեայ հետ, Դրանց
համար յատկապէս մի առանձին վագոն
էր աւելցրած գնացքին . Մցխէթ կայա-
րանում մօտ 60 հոգի սպասում էր Բա-
թումից եկող գնացքին, որ պիտի հաս-
նէր ժամը 10ին մօտ . Երբ հեռուից ե-
րեւաց չոգեմեքենայի լապտերների լոյ-
սը, ընդ առաջ գնացած երիտասարդ-
ները խմբուեցին կայարանի առաջ՝ բեն-
գալեան կրակները ձեռքներին մի երգ
երգելով . Վագոնից պատշգամբ դուրս
եկաւ Գեր. Սահակ եպիսկոպոս և միւս
սրբազան հայրերը . Պ. Պերճ Պոչեանն
ընդ առաջ գնացած երիտասարդների
կողմից ճառ խօսեց, բարի գալուստ
մաղթելով և մի ուղերձ մատուց . Սըր-
բազան հայրերը պատասխանեցին կարճ
և խմբաւոր ձայնով . Վագոնների
լուսամուտներից հարիւրաւոր գլուխներ
էին դուրս եկել հետաքրքիր հանդէսը
դիտելու . Գիւղացիներով հենց ըս-

կըզբից կայարանը լիքն էր . Շոքեմե-
քենան սուլեց, ամենքը շտապեցին ի-
րենց յատուկ վագոնը . Ինչպէս գնալիս,
նոյնպէս և վերադառնալիս ընդարձակ
վագոնը, որ հագիւ էր տեղւորութեամբ
ամենքին, թնդում էր երգերի ձայնե-
րով . Խմբական երգը շարունակում էր
վագոնում, երբ գնացքը կանգ առաւ
Թիֆլիսի կայարանում .

Այստեղ արդէն շարժուելու տեղ
չկար, ամբողջ ընդարձակ կայարանն և
դահլիճը լիքն էր յատկապէս Թուրքա-
հայերի կողմից եկող եկեղեցական և
աշխարհական պատգամաւորներին ըն-
դունելու համար եկած ընտիր հասա-
րակութեամբ . այդտեղ կային տիկին-
ներ, օրիորդներ, պատուաւոր վաճա-
ռականներ, ուսուցիչներ, ուսուցչու-
հիներ, ուսանողներ, և ըն . Այստեղ էլ
վառուեցին բէնգալեան կրակներ, լըս-
ւում էին կեցցէների ձայներ, կայտա-
նի դահլիճում ճառ խօսեց Պ. Ալէք-
սանդր Երիցեանը . Սրբազան Խապայ-
եանի համար առանձին լանդօ էր բեր-
ուած . Հարիւրաւոր կառքեր հետեւում
էին պատգամաւոր Սրբազան հայրերի և
արդոյ պարոնների կառքերին . Այդ գի-
շեր եկած պատգամաւորներից ոմանք
իջան առաջնորդարանում, ոմանք հիւ-
րանոցներում .

— Ապրիլի 24ին, ժամը 11ին, Աղ-
բիւնուպոլսի առաջնորդ Գեր. Մեսրոպ
Սրբազանը և Ռոգոստոյի առաջնորդ
Գեր. Հմայեակ Դիմաքսեանը այցելեցին
երկրիս կառավարչապետի օգնական գը-
րաֆ Տաւիշէէին ի դիմաց Թրքահայոց
եկեղեցական և աշխարհական պատգա-
մաւորների . Կառավարչապետի օգնա-
կանը սիրալիր ընդունելութիւն արաւ
սրբազան պատգամաւորներին և յայտ-
նեց, որ ուղեւորութեան միջոցին ա-
մէն տեսակ դիւրութիւններ մտտուցա-
նելու հրաման կը տայ . Սրբազան պա-
տգամաւորներին առաջնորդում էր Արթ.
Եղիշէ քահանան .

— Ապրիլի 23ին Թիֆլիսից դէպ ի
Էջմիածին ուղեւորուեց Կովկասի Պ. Կա-
ռավարչապետի խորհրդի անդամ գաղտ-
նի խորհրդական Պրիբիլը մայիսի 3ին
կաթողիկոսական ընտրութեանը ներ-
կայ լինելու իբրեւ կառավարութեան
ներկայացուցիչ .

— Հաստատ աղբիւրից տեղեկանում
ենք, որ Աստրախանի առաջնորդ Գեր.
Գէորգ եպիսկոպոս Սուրենեանցը չէ գը-
նում Էջմիածին ընտրութեանը մասնակ-
ցելու .

— Այստեղ միաբանութեան կողմից
պատգամաւորներին ընտրութիւնը շա-
առաջ սկսուեցաւ . Չմեռն էր երբ մի
քանի պատգամաւորացիներ հրաւի-
րուեցան դրսի վանքերից և դրանց տե-

զերը ուղարկուեցան էջմիածնի միաբաններին:

Սինոդից նշանակուած են միաբանութեան կողմից 7 պատգամաւորները Յովհաննէս եպիսկոպոս (Ժամօրհնոյ), Յովհաննէս վարդապետ, Մակար վարդապետ (դրսի վանքերից), Մինաս վարդապետ (Ուչքիլիսէի վանքից), Վարդան վարդապետ (Գեղարդի վանքից), Յովսէփիմ և Եղիա վարդապետներ:

— Այսպէս սկսեալ են սենեակներ պատրաստել պատգամաւորներին համար, պատրաստ են արդէն հին Սինոդը, հիւրատունը (Ղապարասլատ) և վանքի մի տունը գիւղում: Լսուում է թէ Թրքահայոց պատգամաւորները պիտի ընդունուին վանքի մէջ, իսկ ռուսահայոց պատգամաւորները՝ գիւղի տան (Վաղարշապատ) մէջ: Այդ կարգադրութիւնը բացատրուում է նրանով, որ Թրքահայոց պատգամաւորները հեռուից գալով, աւելի կարօտ են հանգստութեան, և որովհետեւ վանքի դռներն արեւը մայր մտնելուց անմիջապէս յետոյ փակուում է պահապանների հսկողութեան տակ, ռուսի մեր Թրքահայ եղբայրները գիւղութիւն կ'ունենան հանգիստ վայելելու:

— Ապրիլի 22ին Թիֆլիսի թեմի երկրորդ պատգամաւորի ընտրութեան վերջում, Ս. Էջմիածնի Սինոդի կողմից ուղարկուած Գեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս Աղուանեանցը (բնիկ Վանքից) մարտի 8ին ընտրուած պատգամաւոր Պ. Աբգար Յովհաննէսեանին և ապրիլի 22ին ընտրել տրուած Պ. Գրիգոր Արծրունւոյն առաջարկեց որ հաշտուին, մօտաւորապէս հետեւեալ խօսքերով. «Դուք երկուսդ էլ (այսինքն Պ. Պ. Աբգար Յովհաննէսեան և Գրիգոր Արծրունի) Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ և Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գաւառներէք, երկուսդ էլ խմբագիրներ էք, երկուսդ էլ աշխատում էք որ Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին անխախտ մնայ, նորա օրէնքները սուրբ և անփոփոխ մնան, և այլն, հաշտուեցէք, լաւ չէ, և այլն»:

— Արեւելի մէջ կը կարգաւոր. հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Աշխարհական պատգամաւորներն որք եկեղեցական պատգամաւորաց հետ մեծարուած են Տիգրիսի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Վսեմ. Հասիպ պէյի կողմէ՝ իրենց գրած նամակներուն մէջ գովեստիւ կը խօսին այս օսմանեան պաշտօնատարին քաղաքավար ընթացից վրայ: Վսեմ. հիւպատոսն եւս ըզգածուած է թուրքացի հայ պատգամաւորաց հաւատարմական ջերմագին յայտարարութիւններէն: Այն հացկերոյթին մէջ զոր Ն. Վսեմութիւն տուած է պատգամաւորաց, Վեհ. Սուլթանին

կենաց և բարօրութեան համար առաջարկեալ բաժակներն ամենայն եռանդեամբ պարպուելէն ետեւ, Գեր. Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս և Մեծ. Շէհ-րիկեան Էֆէնտի բաժակ առաջարկած են Վսեմ. հիւպատոսին կենաց: Ն. Վսեմութիւն ալ ի պատասխանի իմաստաւրեց բանախօսութեամբ մը բաժակ առաջարկած է հաւատարիմ հայ ազգի եկեղեցականաց և ժողովրդականաց կենաց, որք անդրդուելի հաւատարմութեամբ կապուած են Օսմանեան փառապանծ գահուն հետ, և միշտ երախտագիտութեամբ կը յիշեն այն թոյլտուութիւններն ու բարեքները զորս վայելած են ընդ հովանեաւ Նորին Օգոստափառ Վեհափառութեան:

— Թուրքոյ հայ պատգամաւորաց առաջին կարգը Տիգրիս հասնելու երեկոյին Առաջնորդարանին մէջ հացկերոյթ տրուած է ի պատիւ պատգամաւորաց: Նամակէ մը կը տեղեկանամք թէ Առաջնորդ Գեր. Մամբրէ Սրբազան սրբաշարժ բանիւք նկարագրելով Մայր Աթոռոյ անգոհացուցիչ կացութիւնն, աւելցուցած է որ գուցէ ինք չհասնի, չկարողանայ այլ եւս տեսնել Ս. Էջմիածինն և մասնակցիլ հայրապետական ընտրութեան, գուցէ չուտով մեռնի, որովհետեւ տկար է, բայց թո՛ղ Տաճկահայ պատգամաւորք մօտէն տեսնեն Հայրապետական Աթոռոյ վիճակն, և հոգեւոր շրջանակին մէջ ինչ որ արժանի է, զայն ընեն ի բարեգումն արդի եկեղեցական կացութեան: Այս բանախօսութիւն խորապէս ազդեց է ներկայից վրայ:

— Պարագայ մը պատճառ եղած է Արձագանքի և Նոր-Դարի կուսակցութեան քանի մը քուէներ կորուսանելուն նախորդ շաբթուան նոր ընտրութեան մէջ ի Տիգրիս: Մարտ 8ին ընտրութեան անմիջապէս ետքն, երբ գաւառական պատուիրակներն իրենց տեղերը ցրուիլ սկսան, Մշակականք, գիտնալով որ նոր ընտրութիւն տեղի պիտի ունենայ, մեկնող պատգամաւորներէն հաւատարմաթղթեր առին օրինաւորապէս՝ իրենց տեղ փոխանորդներ կարգով ի Տիգրիս: Իսկ միւս կուսակցութիւնն, ամենայն ինչ օրինաւորապէս կատարուած ըմբոստեան կարծեւ իսկ կառավարական ներկայացուցչի յայտարարութեան համեմատ, թող կուտան որ իրենց կուսակիցը ցրուին երթան իրենց տեղերն, երբ յանկարծ Մշակի մէջ կը ծանուցուի հեռագրով թէ նոր ընտրութիւն պիտի կատարուի, Արձագանքի և Նոր-Դարի կուսակցութիւնն յանկարծակիի կուգայ, և գաւառացի քանի մը պատուիրակներ ժամանակ չեն ունենար օրինաւոր հաւա-

տարմաթղթով փոխանորդ զրկելու նոր ժողովին:

Երեքշաբթի օր, վերջնական ընտրութեան յետոյ, ի Ս. Էջմիածին փառաւոր ճաշ մը տրուեց է պատգամաւորաց, և այս առթիւ բաժակներ առաջարկուեց են այն վեհապետներու կենաց համար որոց հպատակ կը գըտնուէին պատգամաւորք: Այս հացկերութիւն մէջ բաղձանքներ յայտնուած են նաեւ Մայր Աթոռոյ վիճակին բարւոքման համար և բարեմաղթութիւնք եղած են Հայ եկեղեցւոյ բարօրութեան համար:

Աշխարհական պատգամաւորներէն ոմանք դրամական նուէրներ ըրեր են յօգուտ Մայր Աթոռոյ, Ամենքն ալ այցելեց են Գէորգեան ձեռնարանն և Էջմիածնայ յարակից զանազան հաստատութիւնները:

— Կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցող եկեղեցական պատգամաւոր մը և երկու աշխարհական պատգամաւորներ ըստ օրինի Տաղիս երթալով, Կաւկասոյ կուսակալին պիտի մատուցանեն Ընտրողական ժողովոյն ատենագրութիւնն և ընտրութեան արդիւնքը: Կուսակալը պիտի տեղեկագրէ ի Բեդրսպուրկ Ներքին գործոց նախարարին որ կրօնային դիւանին ձեռամբ հարկ եղած քննութիւնները կատարելէ յետոյ, պիտի տեղեկագրէ Կայսեր, առ ի վաւերացումն: Կայսերական որոշումը պիտի ծանուցուի մէկ կողմանէ Կաւկասոյ կուսակալութեան՝ Սինոդին հաղորդուելու համար, և միւս կողմանէ ի դեսպանատուն:

— Երկրորդ քուէարկութեան յետոյ, Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Գեր. Ստեփան եպիս. Յովակիմեան և Կ. Պոլսոյ եկեղեցական պատգամաւոր Գեր. Մաղաքիա եպիս.: Օրմանեան բանախօսութիւններ ըրեր են վասն կենաց և բարօրութեան Օգոստափառ Սուլթանին:

— Սամաթիոյ առժամանակեայ Թաղ Սորհուրդը հրաժարած լինելով, Քաղաք, Ժողովը որոշեց նոր ընտրութեան հրահանգ զրկել: Ընտրութեան հսկելու համար Սամաթիա պիտի երթան Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Տ. Գաբրիէլ Ծ. վարդ. Ճէվահիրճեան և ժողովականներէ Թորոսեան Յովհաննէս ու Բարաղամեան Տիգրան Էֆէնտիք: Ժողովը որոշեց գրել նաեւ տեղւոյն Քարոզչին որ դպրոցին վարժուհին չպաշտօնավարէ, մինչև որ նոր Թաղ. խորհուրդն ընտրուի և այս մասին հարկ եղած տնօրինութիւնն ընէ:

— Քաղ. Ժողովոյ մատուցուեց է Սամաթիոյ Թաղէն 312 ստորագրութիւն կրող հանրագիր մը, Առժամանակեայ

Թաղ. Խորհրդոյ կարգած Հոգաբարձութեան փոփոխումը և վարժուհւոյն հրաժարեցումը խնդրող:

— Քաղ. Ժողովն Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ պակասեալ անդամոց տեղ անուանեց Առաքելեան Տիգրան, Գասպարեան Տոքթ. Գասպար, Թովմասեան Միհրան, Կեսարեան Միհրան, Ջերբէջեան Յարութիւն, Գօլօլեան Պետրոս և Մկրեան Արտաշէս էֆէնտիները:

— Էջմիածնայ Սինոդի Ատենապետի տեղակալ Գեր. Երեմիա Սրբազան հետեւեալ հեռագրաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ծանուցած է կաթողիկոսական ընտրութեան արդիւնքը:

Էջմիածին, 6 մայիս

Համագգային ժողովս կատարեալ համաձայնութեամբ և միաբանութեամբ ընտրեց Խորհրդանի միաձայն 72 քուէով և Իզմիրեանը՝ 50:

ՏԵՂԱՊԱՀ

ԵՐԵՄԻԱ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Գեր. Երեմիա Սրբազան սոյնխմատ հեռագիր մ'աւ ուղղած է Երուսաղէմի վանքին:

— Կ. Պոլսոյ եկեղեցական պատգամաւոր Գեր. Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեան հետեւեալ հեռագիրն ուղղած է առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն.

Էջմիածին, 6 մայիս

Երէկ, հարիւր քսան հոգւոյ հանդիսաւոր սեղան տրուեցաւ: Տեղապահը բաժակ առաջարկեց վասն կենաց Վեհ. Ջարին և ես՝ վասն կենաց մեր Վեհ. Սուլթանին, յիշելով այն կըրօնական ազատութեանց շնորհներն զորս Վեհ. Սուլթանը պարգեւած են և որոց փայլուն ապացոյցն է արդի ընտրական գումարումն: Յանուն Թուրքիոյ պատգամաւորաց, խորին շնորհակալութիւն յայտնեցի, հրաւիրելով նաև Ռուսիոյ պատգամաւորները մասնակցիլ մեր բարեմաղթութեանց և յայտարարելով որ մեր եկեղեցւոյ սկզբունքն է հաւատարմութիւն և անձնութիւն և առկա վարժութիւն: Նոյն զգացումներն արտայայտեցին նաև համայն եկեղեցականք, և պատգամաւորք: Բոլոր ներկայք, ինչպէս նաև դուրսը գտնուող ժողովուրդը, ջերմագին ծափահարելով, երիցս «կեցցէ» գոչեցին:

— Քաղաքական ժողովոյ որոշմամբ՝ Պատրիարքարանի մարդահամարի գործողութեանց տեսուչ կարգուած է Ղազար էֆէնտի Հովնեան:

— Ի Թիֆլիս վախճանելով տիկին Ա. Թիւնիթէկեան, հանգուցելոյն որդիք իրենց մօր յիշատակը յաւերժացնելու համար նուիրեր են Շուշու հոգեւոր դպրանոցին 200 ռուբլի, օրիորդաց ուսումնարանին՝ 200 ռուբլի, Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղին՝ 400 ռուբլի, քաղաք ջուր բերելու համար՝ 400 ռուբլի, և քաղաքին աղքատաց բաժանելու համար՝ 400 ռուբլի:

Լեհաստանում և լեհաբնակ նահանգներում ուսուց ազգեցութիւնը տարածելու և երիտասարդների հակառուսական հոգեով կրթելու առաջն առնելու համար—ինչպէս հաղորդում են Պետերբուրգից «Մոսկովսկիա Վեդոմոստի» լրագրին—տէրութիւնը որոշել է այն պատիժները, որոնց պէտք է ենթարկուին գաղտնի դաստիարակութեամբ պարապող անձինք: Եթէ մէկը որ և է ուսումնարան բանայ առանց տէրութեան թոյլտուութեան, ենթարկվում է 500 ռուբլի տուգանքի կամ դատապարտվում է բանտի 3 ամիս ժամանակով: Նոյն պատիժը կրում են և այն տանուտէրերը, որոնք նոյնպիսի ուսումնարանի համար բնակարան են տուել և այն ծնողները, որոնք իրենց որդւոց այդպիսի ուսումնարան են ուղարկել: Պատիժներ են սահմանուած և այն ուսուցիչների համար, որոնք դասաւանդութեան արտօնութիւն ունենալով հանդերձ, դասեր են տալիս ոչ թէ մի գերդաստանի զաւակների, այլ երկու. օրինակ՝ երբ երկու գերդաստան միանալով իրենց զաւակների համար ընդհանուր ուսուցիչ են վարձում: Պատժի են ենթարկվում և այն ուսուցիչները, որոնք յանձն են առնում հասակաւորների դաս տալ: Պատիժներ և տուգանքներ սահմանելու իրաւունքը տրւած է նահանգապետներին:

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

«Նոր. Դար»-ի 59երորդ համարի մէջ կարդալով «Կրօնական հարցի մը պատասխանը» վերնագրով յօդուածը Դ. Վ. Յ. ստորագրութեամբ, իմացայ որ «Ծաղիկ»-ի միջոցաւ «Կրօնական հարցեր» առաջարկողները գոհացուցիչ պատասխաններ են ստացել: Ես ևս, պատկանելով այն հետաքրքիր անձերի կարգին, առաջարկելով իմ հարցերը, խոնարհաբար խնդրում եմ Ձեզ, արգոյ պարօն, եթէ կարելի է, բարեհաճէիք մի անկիւն շնորհել իմ նամակիս Ձեր պատուական «Ծաղիկ»-ի մէջ:

Կարծեմ, որ հետաքրքիր կ'երևան իմ առաջարկած հարցերը և նրանց պատասխանները ամէն մի հայ քրիստոնէի համար հարկաւոր: Ահա դրանք:

Ի՞նչ է ուրարը և ի՞նչու է անպատճառ ձախ ուսի վրայ. փորձարարը, փիլոսոփան, շուրջաօրը, վեղարը, կամեալական: Ինչո՞ւ տարբեր է մեր և ուսուց

շուրջաւորի ձեւերը: Ի՞նչ է նշանակում որ մեզանում Ջատիկից միջև համբարձում անմիջոց ուտիք է, մինչև Հոգեգալուստ պսակ չէ լինում: Մկրտութեան ժամանակ մենք կնքամայր չունինք: Ի՞նչու ուսաներն ունին և ի՞նչ է նշանակում: Ի՞նչու է մեզանում հարսը փեսայի աջ կողմը կանգնում և ոչ ձախ: Ի՞նչ է նշանակում ննջեցալի համար «հաւատամքի ջուր» օրհնելը, վարչամակը, եօթ օրը կատարելը, 40քը և վերջապէս տարին:

Յանկալի էր իմանալ եկեղեցւում կատարող բոլոր ծէսերի և արարողութիւնների մեկնութիւնները:

Թէ ինչո՞ւ ենք մենք՝ խաչ անելիս՝ առաջ ձախ ուսի վրայ դնում, յետոյ աջ: Ինչո՞ւ, մի որ և է սուրբի տօնը, եթէ նա ընկնում է պսո օրի, կատարում են միւս օրը: Ինչո՞ւ մեր եպիսկոպոսների վեղարը սրածայր է, իսկ ուսաներին ոչ: Ի՞նչ է նշանակում քահանայի վրայ (ննջեցալ) խաչաձև կարգ կատարելը: Ինչո՞ւ է մեզանում խաղողի օրհնութիւնը Աստուածածնի վերափոխման տօնի օրը լինում, իսկ ուսաներում Այլակերպութեան տօնի օրը: Մեր և ուսուց և ուրիշ ազգերի եկեղեցիների սեղանների ձևի զանազանութեան պատճառն ի՞նչ է:

Գուցէ շատ լինին սրանց նման հարցեր, բայց ես գոնէ այսքանը կարողացայ ասել:

Ես չեմ ուզում ասել թէ՛ ինչո՞ւ մեր ծէսերը ուրիշի ծէսերի պէս չեն: Ոչ. այլ ես կամենում եմ իմանալ նրանց մեկնութիւնները: Սա ամենքին հարկաւոր է: Հետաքրքիր Աստուածացի 1892 ապրիլ 24 Աստուածացի

ՄԵՌԵԱԼ ԿԻՆԸ

Հեղինակ՝ Օգրավ Ֆեօյի:

Թարգմանիչ՝ ՄԻՀԱՆ ԹԵԼԵԱՆ

Իգական սեռի դաստիարակութեան սահմանեալ սոյն բարոյալից իմաստասիրական վէպ, որ ԾԱՂԻԿի մէջ մաս առ մաս հրատարակուեցաւ, մտքուր թղթի վրայ տպագրեալ կը վաճառի ի Գին 10 զրը, իսկ ԾԱՂԻԿի բաժանորդաց համար 8 զրը: Գաւառներէ մէկ դահեկան աւելի պէտք է զրկել թղթատարի ծախուց համար:

Մ. Պ. ԽՈՐԹՈՒՄՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

Թուրքերէն և Ֆրանսերէն լեզուաց

Ամսաթուակ չափաւոր

Մահմուտ փաշա, Թարագճըլար, Սաթճը խան, վերնայարկ, Թիւ 8 Գշ. Եշ. Շր. օրերը ժամը 3 էն ըսկսեալ. առևտրական և այլ և այլ գրութեանց թարգմանութիւնք ևս գոհացուցիչ պայմաններով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հոռվմի մէջ հարուստ կին մը մեռնելով, 50 հազար ֆրանք կտակեր է իւր սիրած թերթի խմբագրատպէտին որ բարեգործական հաստատութեանց բաշխեր է զայդ գումարը:

— Գերմանիոյ մէջ Լիւք անուամբ պահակ զինուոր մը զինքը թշնամանող երկու տղայոց վրայ կրակ ընելով, մին մեռցուցեր և միւսը վիրաւորեր է: Այս առթիւ կայսրին մեծ գովեստներ ընդուներ է:

— Բրուսիոյ Բրեֆէլտ քաղաքին մէջ պզտիկ հրդեհի մը միջոցին եօթն անձինք խեղդուեր են:

— Ռուսիայէն Եգիպտացորենի արտածումն արտօնուեցաւ պաշտօնապէս մայիս 1/13էն ի վեր:

— Կովկասի մէջ, նա մանաւանդ ի Բագու, նաւթը չափէն աւելի շատ կ'արտադրուի եղեր: Գիներն ինկեր և բազմաթիւ հորերու նաւթերն ալ երեսի վրայ կ'երթան եղեր:

— Հունգարիոյ մէջ յորդառատ տեղացող անձրևներէն դետերն յորդեր և բազմաթիւ ածխահանքեր ջրով լեցուեր են: Մարդու կորուստն ալ շատ է:

— Ադրբայձեյի մէջ անցեալ տարի Պ. Լիմբէրգու լո անուն եւրոպացի մը սպաննող Պէհիթ Սիւլէյման անուն ֆէլաշը մահուան և իւր մեղսակից ցկեանս չղթայակապ աշխատութեան դատապարտուած են: Մահուան պատիժն անցեալ շաբթու գործադրուեր է:

— Պրիսթոնի մէջ (Անգլիա) իւզի մը թերանոց մ'այրելով, մեծ վնասուց տեղի տուեր է. տաքած իւղը նաւահանգստին մէջ տարածուելով, քանի մը նաւեր այրեր և նաւահանգստին միւս կողմը գտնուած դտարան մ'ալ հրոյ ճարակ եղեր է:

— Ֆրանսայի նոր քաղաքապետաց ընտրութիւնը կատարուելով, գրեթէ բոլոր նախորդը վերընտրուեցան: Յըրանսայի Հանրապետութեան նախորդ նախագահ Ժիւլ Կրէվի փեսան Պ. Վիլսոն որ քաղաքական կեանքէն վաղուց քաշուած էր, Լօշի քաղաքապետ ընտրուեր է:

— Պուերթի Տօթթօր Բիրեպի հելլէն կառավարութեան կտակած է 600 հազար ֆրանք՝ արուեստագործական մեծ հաստատութիւն մը և վարժարան մը հիմնելու համար:

— Ֆրանսայի կրթական նախարարը Ալթերիա գացած է տեղւոյն վրայ ուսումնականութիւնը համար արաբ ժողովրդեան կրթութեան խնդիրը:

— Տահուիլի թագաւորը Ֆրանսայի պատրաստութիւնները տեսնելով, կը ջանայ եղեր համոզել Բորթօ-Նովայի ֆը-

րանսական զօրաց պետը թէ ինք ու է թշնամական դիտում չունի:

— Պապը նոր շրջաբերական մ'ուղղելով Ֆրանսացի կաթոլիկ կղերին, դարձեալ յանձնարարած է իրր օրինաւոր կառավարութիւն ձանչել Հանրապետութիւնը:

— Գերմանիոյ մէջ ջղային հիւանդութեանց յատուկ հիւանդանոց մը վարող Տօթթ. Վիլլերհոլտ՝ բժշկելու մտօք անգթօրէն կին մը ծեծելուն համար եռամսեայ բանտարկութեան դատապարտեցաւ:

— Իսպիոյ նախարարական տագնապը վերջացաւ: Պ. Ճօլիթի նախարարութիւնը կազմելու յաջողեցաւ վերջապէս: Ճօլիթի՝ նախարարապետ ներքին գործոց և գանձային նախարար, էլէնա՝ ելեմտից, ծովակալ Պրեն՝ արտաքին գործոց, Բելլու՝ պատերազմական, Սէնպոն՝ ծովային, Մարթինի՝ կրթական, Պօնաչի՝ դատական, Ճենալա՝ հաղորդակցութեանց, Լաքալա՝ երկրագործութեան և ֆինոքարօ-Արրիլէ՝ հեռագրական նախարար եղան: Եթէ այս նոր նախարարութեան ելմտական օրինադիժը չքուէարկուի Երեսի. ժողովոյ կողմանէ, ժողովը պիտի լուծուի և նոր ընտրութիւնք սեպտեմբերին միայն պիտի կատարուին:

— Յունաստանի ընտրական պայքարն ալ աւարտեցաւ անցեալ կիրակէ. Պ. Թրիքուրիս գրեթէ ամբողջ մեծամասնութիւնը շահեցաւ. իսկ իւր միւս մրցակիցը քանի մը քուէներ միայն շահեցան: Ընտրական պայքարին աւարտելէն անմիջապէս յետոյ թագաւորն ու արքայական ընտանիքը Աթէնքէն մեկնեցան ի Քօթէնհակ:

— Անգլիա Միացեալ Նահանգաց կողմանէ եղած հրաւերն ընդունեց՝ Երկմետաղեան Համաժողովոյ մը մասնակցելու համար:

— Կանադայի իրաւունքները պաշտպանելու համար Ֆրանսուհեաց Համաժողով մը կազմուեցաւ ի Բարիլ:

— Ռուսիոյ բանակին համար այս տարւոյ առնուելիք զօրաց թիւն է 262 հազար: Բնիկ 2400 Կաւկասցիք ալ ինքնին պիտի գրուին:

— Քանասայի Երեսի. ժողովոյ մէջ դարձեալ առաջարկուեցաւ Ֆրանսիէնին իբր պաշտօնական լեզու գործածութիւնն դադրեցնել: Այս առաջարկ դարձեալ մերժուեցաւ 83ի դէմ 132 քուէով:

— Միացեալ Նահանգաց Օհիօ նահանգին Օլիվէնտ քաղաքին մէջ ուրահանի մը պահուն երկու կառավարոց միջև բաղխում մը տեղի ունենալով, բաւական թուով անձինք մեռան ու վիրաւորեցան:

— Պարսկաստան Անգլիայէն կնքեր է 500 հազար ոսկւոյ փոխառութիւն մը, Թէմպէքի ընկերութեան իւր պարտքը վճարելու համար:

— Շուէթի թագաւորը դեռ Ֆրանսա կը գտնուի:

— Գերմանիոյ Կայսերական Պանքային տոմարականներէն մին՝ Շուլց՝ գեղծմանց համար ձերբակալուելով, բանտին մէջ ինքզինք կախեր է:

— Անգլուհիք ոմանք թէյի առևտրական տուն մը հաստատեցին և այս գործին մէջ կիներ միայն պիտի գործածեն: Սէյլանի մէջ թէյի ագարակ մ'ալ գնած է այս կանացի ընկերութիւնն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պաշտօնաբաշխութիւնք. — Մէհմետ փաշա՝ Պարսիայի կուսակալ, Երկրագործական Դրամատան տնօրէն Ճէմալ պէյ Երկրագործական տնօրէն և Նուրի պէյ Վիճակագրական տնօրէն, Համոի փաշա՝ Հէքքեարի կառավարիչ, Ալի Րիզա էֆ. Էտիպի (Հալէպ) և Ապտիւլլաթի էֆ. Պիրէճիկի գայմագամ անուանեցան:

— Ասիիանք. — Մարդահամարի վարչութեան տնօրէն Թահսին էֆ. իւլա Ա., Զմիւռնիոյ Հանրային Պարտուց վարչութեան վերատեսուչ Իսմէթ պէյ և Էվթաֆի նախարարութեան թղթակցութեանց դիւանի դեր-տնօրէն Բաղդալ պէյ Սանիյէ Միւթէմայիզ, Քասապայի քաղաքային բժիշկ՝ Սիւլէյման էֆ. Մարդահամարի վարչութեան գաւառական թղթակցութեան դեր-տնօրէն Զէքեա պէյ և Քարբերդի թաղապետական ժողովոյ նախագահ Հաճի Ալի պէյ Սանիյէ Բ., Կիւմիւշլսանէի թաղապետական բժիշկ Օսման էֆ. Սալիսէ, և սեղանաւոր Աբրահամ էֆ. Փանոսեանի՝ Բապիա աստիճանները տրուեցան:

Պաշտօնաբաշխութիւնք. — Մայրաքաղաքի սպանիական և հոլանտական դեսպաններուն Ա. կարգի Մէհմետիյէ և Զմիւռնիոյ վաճառականներէն Թօտօրաքի Թէլիօղլու էֆ. Ե. կարգի Մէհմետիյէ պատուանշան ընդհուեցաւ:

— Ներքին գործոց նախարարութեան խորհրդական և Թագվիմի Վէգայի պաշտօնական թերթին վերատեսուչ Րէշիտ պէյ տեղ ներքին գործոց նախարարութեան խորհրդական անուանուած է Պետական Խորհրդոյ անդամ Ահմետ Րէֆիզ պէյ: Թագվիմի Վէգայի միանգամայն խափանուած է:

Օսար պաշտօնաբաշխութիւնք. — Սաքա Մայնիկէնի իշխանը իւր դքսութեան պատուանշանին Ա. աստիճանը նուիրած է

Պրուսայի կուսակալ Միլեր փաշայի և Ռուսիոյ կառավարութիւնը Ս. Սթանիսլաւսկի պատուանշանին Ա. աստիճանը նշանակած է Առողջապահական ժողովոյ դեր նախագահ Հաճի Արիֆ պէյի և Բ. աստիճանը Ա. քարտուղար՝ Ահմէտ Միտհաթ էֆ.ի և ընդհանուր քննիչ Տօքթ. Քօչօնի էֆ.ի :

— Զմիւռնիոյ դատական պաշտօնեայնէն Տիրան էֆ. Աշնանեան մայրաքաղաքս ժամանեց :

— Մանր դրամոց մասին նորանոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հասարակութեան . այսուհետեւ սրբուած մէծիտիւններն ալ պիտի փոխանակուին , տրամը դարձեալ 97 փարայի հաշուով :

— Պահեստի զինուորք , 190,000 , այսուհետեւ ամէն տարի հնձոց ժամանակ իրենց զօրաբանակաց կեդրոնները հաւաքուելով , մարզանքներ պիտի կատարեն :

— Մաքսային վերատեսչութեան անցեալ տարւոյ հասոյթը 200,000 ոսկի աւելի լինելով , ջանադիր պաշտօնէից ոմանց ամսականները պիտի աւելցուին :

— Պէրուք-Դամասկոս-Հորանի երկաթուղւոյ բաժնեթուղթք պաշտօնապէս ընդունուեր են Բարիզու Սակարանին մէջ :

— Եւֆրատ-Երուսաղէմի երկաթուղւոյ բաժնետէարց ընդհ. ժողովը յունիս 8ին տեղի պիտի ունենայ ի Բարիզ :

— Քասրի պէյ՝ կայս. պալատան Բ. քարտուղարը՝ երկուշաբթի մեռաւ :

— Եւֆրատի ծրագիրը դեռ եւս կը քննուի : Պ. Էլիօն Վիէննա գնաց՝ ելեմուագիտաց ոմանց հետ խորհրդակցութիւններ կատարելու համար :

— Կարմոյ խնուս գաւառակին մէջ գտնուող Սիլէրիզ գիւղը տեղէն չարժած և ուրիշ տեղ փոխադրուած է : Մարդու կորուստ չկայ :

— Աւստրո-Հունգարական հիւպատոսարանին կողմանէ անցեալ օր Բերա Օթէլ տը Բէշթի մէջ երիտասարդ մը ձերբակալեցաւ որ Պուտա-Բէշթի մէկ դըրամատան մէջ պաշտօնեայ լինելով , երկու հազար ֆիօրին առնելով փախած էր :

— Ղալաթիոյ մէջ Հիւսէյին անուն մէկը՝ Ասքասիա անուն երգեցիկ աղջիկ մը դաշնոյնով մը զարկաւ ու ձերբակալուեցաւ :

— Քասրմ փաշայի մէջ խասգիւղցի Մանուկ անուն ձկնորս մը սպաննուած գտնուեր է :

— Ի Պօլիս Եէնի-Ճամի Ապպաս անուն Պարսիկ մը վէճի պահուն Սէյտ Րիզա անուն ընկերը սպաննեց : Ապպաս ձերբակալուած է :

— Բաղխում մը տեղի ունեցեր է Սելանիկի բացերը անգղիական Միգէրա և Մախսուսէի Նէվասիւր շրջեանուց :

միջև : Վերջինը թէպէտ ծանրապէս վընասուած , սակայն կրցեր է մայրաքաղաքս ժամանել :

— Տիւզնէի (Գասթէմուհի) մօտ Մելքոն անուն Ակնցի շրջուն փերեղակ մը լեռը տարուեր է : Աւազակք կը փընտըռուին :

— Սերասիոյ Թաւար Թաղեցի աւազակք որք Սիմօնի տունը կողոպտած և անոր ընտանիքը գանակածած և վիրաւորած էին , ձերբակալուեր են :

— Դարասիի Տիմէթօքա գիւղակմբէն Նուրի պէյ անուն անձ մը լեռը տարուեր է , սակայն աւազակք տեղական իշխանութեանց կողմէ հալածուելով , Նուրի պէյը թող տուեր եւ կէօնան գաւառակը փախեր են : Անընդհատ կը հալածուին :

— Եդեսիոյ մէջ նորակառուց Օսմանիյէ կամուրջին բացումը տեղի ունեցեր է հանգիստաւոր կերպիւ և կայս. Թուղրան անոր ճակատը զետեղուեր է :

— Գաւառմուցիի գանազան կողմերը ծաղկախոտ երևան ելեր է :

— Բաղբեի խճուղեաց նախկին պաշտօնեայ Իհսան էֆ. հինգ ամսուան բանտարկութեան և պաշտօնազրկութեան դատաւարտուեր է՝ Ղալաթիոյ խանութներէն ապրանք շորթելուն համար :

— Համսի պէյ , տնօրէն կայս. Թանգարանին , Պերլինի գիտութեանց Ակադեմիոյ անդամ ընտրուեր է :

— Սաֆա-Մայցիկէի իշխանն ու իշխանուհին անցեալ չարաթ երեկոյ աւստրիական շոգենաւով Վառնա գնացին , ուրկէ Պուքրէշ և Եւրոպա կ'երթան :

— Վանայ թղթատարը տանող անասունը Գարա Զօպանի շրջակայ գետն իյնալով , շատ մը նամակներ անընթեռնելի դարձեր են :

— Ուսիկանաց համար բացուած վարժարանին քննութիւնները տեղի ունենալով , գոհացուցիչ արդիւնք տուած են : Շրջանաւարտք 40 ուստիականներ են :

— Անճնասպան եղաւ անցեալ կիւրակէ Շիշլիի Հայոց գերեզմատան մէջ Միհրան Նարեան անուն 28 ամեայ երիտասարդ փաստաբան մը :

— Աֆեաի բանտը ծակելով փախչիլ ուղեր են քանի մը բանտարկեալք , սակայն ժամանակին իմացուելով , հարկ եղածն ի գործ դրուեր է :

— Պաղսասի համար երկաթուղի մը շինելու մենաշնորհ խնդրուած է ամբերիկացի դրամատէարց ոմանց կողմանէ :

— Հրդեհ մը ծագելով անցեալ չարաթ գիւեր յԱնատուլ-Հիսար (Վոսթր) մէկ տուն և չորս խանութ այրեցան :

— Լէհնէի Օսմանի անուն Ահմէտ Վէֆիզ փաշայի բառարանէն 480 օրի-

նակ նուիրած է Վեհ . Սուլթանը՝ վարժարանաց բաշխուելու համար :

— Եդեսիական խնդրոց համար Համաթողով մը պիտի գումարի Պրիւսէի մէջ օգոստոս 7ին , որուն պիտի մասնակցի նաեւ կայս. կառավարութիւնը :

— Մանկաբարձութեան համար ալ Համաթողով մը պիտի գումարի նոյն քաղաքին մէջ , որուն օսմանեան պատուիրակները կարգուած են արդէն :

— Էսթէմէսի մէջ ութսունամեայ Քէպէճի Քօսթանթի , կաթուածի տառապանաց չկրնալով գիմադրել , աորճանակով մ'անձնասպան եղեր է :

— Զօրումի կառավարական արկղակալ Ստեփան էֆ. անձնասպան եղեր է :

— Բրիտիսիէի Մուսթաֆա անուն հնակարկատ մ'անցեալ շաբթու Պէշիքթաշի մէջ իւր մօրը հետ պտոյտի ելած ժամանակ , Մօսկա անուն աղջիկ մը վիրաւորելով փախաւ և քիչ յետոյ ձերբակալուեցաւ :

— Թուակի յաւելում պիտի լինի հարիւրապետի և տեղակալի աստիճանը ունեցող զինուորական սպայից :

— Շէնքերու նոր կանոնագրոյն տեղ դարձեալ հինը պիտի գործածուի :

— Սօսիէթէ սը Շանօ է սը վալէօն դրամատան բաժնետէարց ընդհանուր ժողովոյն մէջ մէկ մի բաժնեթղթի 13 3/4 դրուշ առժամեայ շահարժին տալ որոշուեցաւ :

— Թէքէ պաշոյի թատրոնին մէջ , ներկայացման մը պահուն , Պ. Քլատօ անուն անձ մը յանկարծամահ եղեր է :

— Պէօլիսէի ոգիի գործարանին տաք ջրով լի մէկ աւազանին մէջ գործաւոր մ' իյնալով իսաչեր է :

— Զմիւռնիոյ և շրջակայից մէջ պաճարախոտ երևան ելեր է :

— Կարին պիտի ղրկուին 300 ձի՝ թնդանօթածիգ զօրաց պիտոյից համար :

— Ճապաղօուրի շրջակայ Թիւրք գիւղին մէջ մին սպաննուած , երկուքը վիրաւորուած և մին ևս ողջ ձերբակալուեր են էօմէր չարագործն ու ընկերք :

— Բերայի մէջ յունական աղջկանց վարժարան մը հիմնելու համար 1000 ոսկի նուիրած է Պ. Նիքօլա Զարիֆի :

Դէպ ի Վիէննա գնացող ճանապարհորդաց ուղադրութիւնը կը հրաւիրենք «Ծաղիկ»ի յայտարարութեանց բաժնին մէջ հրատարակուած Պիւտաբէշի Hôtel de Paris հիւրանոցին վրայ :

Ա Ր Ժ Է Ք Դ Ր Ա Մ Ո Տ			
Օսմ. լիւան 100 դրշ. էն			
Մէքիտիյէ	108	2 վէցնոց	102 20
Քառուրդ մէքիտ	107	10 րուսիյ քօլ	89 35
Մանր մէքիտ	104	30 Նաբուլէն	87 24
Մէթալիք	98	Գրիմից	54 45
Հինգնոց	101	20 Անգլ. լիւան	110 10
Մանէթ թղթադրամ 8 70			
Գոնսլիտէ	22	45 րուս. երկ.	82 3/4
Թահլիլ. Օսմ.	82	30 Թաուլիյէ	48

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆՔ

Բ.

ՄԱՏԹԵՈՍ-ԴՊԻՐ(1)

Ի հնունդն սովորութիւն եղած էր Պատմելի կամ Դպիր մականունը տալ ոչ միայն ուսեալ և գիտնական վարժապետաց, այլ և շարականերգու և Շարականն ի բերան ուսեալ Դպիր-վարժապետաց, որք բաց ի եկեղեցական կարևոր գրեանց և գրութեանց՝ Շարականը՝ մանաւանդ, — որ Հայ լեզուի մաղթարանութեանց մի չնաշխարհիկ գտնաբերանը լինել կը հաւաստուի մատենագրապէս, — թէ՛ եղանակօք և թէ՛ մեկնական ու վերլուծական գիտութեամբ ուսումնասիրած էին, ըստ օրինակի նախնի սրբազան Հարց:

Պատմելի Մատթէոս-Դպիր բնիկ Պալատցի, անցեալ դարու մէջ երևցող համբաւաւոր շարականագէտներէն ու ազգային հեղինակներէն մին էր:

Պատմելի-դպիրը՝ բնակութիւնն հաստատած էր Պալատու եկեղեցւոյ կալուածներէն տան մը մէջ, ուր միանգամայն դաստիարակ բանալով շարժք քսանական փարայի թռչակաւ աշակերտ կ'ընդունէր, և այսու՝ կ'ապրէր ու կ'աւարեցնէր իւրայինքն, և հանապազօրեայ ծախքը կը յանձնաձէր:

Սոյն մասնաւոր դասարանին մէջ աշակերտած են քաջաքարող Կարապետ Պատրիարք բնիկ Պալատցի, Խորասանձեան Պետրոս Ամիրայ և այլ ժամանակակից նշանաւոր թաղեցի ազգայինք:

Կը պատմուի թէ, երբ Կարապետ Պատրիարք(2)՝ Ս. Հրեշտակապետաց տօնի շարժք օրը Պալատու Ս. եկեղեցին կ'երթայ եղեր, սովոր էր Նորին Ամենապատուութիւնը Տիրացու-Մատթէոսին տանը այց առնել: Որպէս և երբ Տիրացու-Մատթէոս Պատրիարքարան կ'երթայ եղեր, Նորին Սրբազնութիւնը՝ ի յարգանս իւրոյ վարժապետին և ի նշանակ բացառիկ ընդունելութեան Նորին, յոտնկալութեամբ սովոր էր զայն առնուլ բազմեցնել առ երի իւր, որ ազգային ընդունելութեանց հանդիսագոյնը կը համարուէր այն ժամանակ:

Պալատցի Տիրացու Մատթէոս-Դպիր՝ իւր գրական գործունէութեան իբրեւ նախախայրիք՝ Տեսրակ Այբեհարաց մը կը յօրինէ, և անթուական կը հրատարա-

կէ ի տպարանի Պետրոսեան Ստեփաննոսի:

Սոյն Այբեհարացը կը կրէ՝ հետեւեալ մակագրութիւնը.

«Դուռն ընթերցական ուսման... տպեալ հրամանաւ Տեառն Զաքարիա ազգասէր Պատրիարքի»:

Հեղինակն՝ ապա կը փորձէ ուրիշ երկասիրութիւններ արտադրել, բայց տըպարանական յարակից և բազմադիմի դժուարութեանց պատճառաւ կ'ստիպուի բնական տանը մէջ հաստատել նաև իրեն պէպահական նոր տպարան մը, գըրաշարութեամբ՝ նոյն ժամանակի համբաւաւոր արուեստագէտներէն Տիրացու Մանուէլի:

Ըստ որում Գէորգ-Դպիր՝ հաշուագիտութեան մէջ ալ յաջողակութիւն ունէր, համանգամայն Օրացոյց յօրինելու և պատրաստելու համար պէտք եղած աստեղագիտական առ ձեռն ծանօթութիւններն, տօմարական նախագիտելիքն, և մանաւանդ զին ըսուած աղիւսակին վերաբերեալ հաշուական հմտութիւնը, ուստի կը փորձէ իւր տպարանական գործունէութեան թըրուականն՝ նախ 1776ին ժողովրդական ամենատարած մատենիւ մը սկսիլ, և կը ձեռնարկէ հրատարակել Տոմարացի Տեսրակն, որոյ վերայ «Ի Կ. Պօլիս, ի տպարանի Բարսղի» նշանակուած է:

Ապաքէն Օրացոյցի կամ Տոմարացի տարեկան հրատարակութիւնը՝ տասնէն աւելի տարիներէ ի վեր ընդհատուած էր: Մատթէոս-Դպիր շարագրութեամբ վերստին ի վեր գալն՝ ժողովրդեան բանիմաց մասին գոհացում պատճառած է, և զնահատուկելով՝ քանի մը տասը հազար օրինակներ անդէն և անդ սպառած են:

Զմոռնանք յիշատակելու թէ՛ Մատթէոս-Դպիր պատրաստած օրացոյցներուն պատկերներն, այսօր իսկ կրնան զնահատուկիլ:

Մատթէի նախատիպ Տոմարացի Տեսրակն՝ ըստ իւր բացատրութեան՝ «Յուցանէ ոչ միայն զտօնս, զպահս և զկիւրակէս ըստ կարգադրութեան մօր մերոյ սրբոյ եկեղեցւոյ, այլ և զաւուրս ամսոյն մերոյս տօմարի, Այսմաւուրաց, Ազարիայի, Յունաց, Գրիգորի և լուսնոյ»:

Ահա՛ այսպէս, կանոնաւոր Օրացոյցի հեղինակութեան և գեղատիպ հրատարակութեան նախափառքը՝ Պալատցի Դպիր-Մատթէոսէն կ'սկսի, ըստ աւանդութեան, առաջնորդութեամբ Ապէնսալ Իսաք համարողագէտ Հրէին:

1877ին, ըստ օրինակի յիշմիածին տպեալ Տոմարացին, աւելի կազմակերպեալ և կանոնաւոր կը հրատարակուի նորաձոյլ տառերով՝ երկրորդ տարին

Տեսրակ Տոմարացին, որ ի մէջ այլոց «Յուցանէ զաւուրս վեց կերպ ամսոց, և զերեւելի աւուրս այլոց ազգաց, և զմուսս արեգական ի կենդանակերպս, և զծնունդս, զքառորդս և զլրումս լուսնոյ՝ հաշով աստղագիտից», ևն:

Եւ ի վերջոյ կը յաւելու թէ՛ «Սոյն գիր նոր շինեցաք, և այսքան հազիւ յառաջ բերաք: Կարողութեամբ ստեղծողի՝ Նոր տպարանս դեռ ևս ուղղի»:

1778ին, Տոմարացի Տեսրակներ գըրողներն մէկէ աւելի էին:

Ի կոստանդնուպօլիս՝ տպագրիչք Յովհաննէս և Պօղոս, ի վենետիկ և ի Թրեստ՝ Միսիթարեան Հարք հրատարակած էին արդէն իրենցն, և ահա՛ Մատթէոս-Դպիր ալ՝ ևս առաւել կատարեալագործեալ՝ Տոմարացի-Տեսրակին երրորդ տարին հրատարակեց:

Ճառոց գիրք՝ որ արդէն 1686ին և 1732ին տպուած էին, սպառած լինելով՝ Զաքարիա պատրիարքին հրամանաւ, երրորդ տպագրութիւն մը ընել ևս կ'որոշուի ի Մայր դպրատան, Մատթէոս-Դպիր ձեռամբ, որ նոյն գործին կցած է գեղեցիկ վերջաբան մը:

Սոյն ծառցի հրատարակութեան՝ աստուածապարգէս արդեամբ մեկենաս կը հանդիսանայ Մուրատ-Ամիրայն, միջնորդութեամբ ժամանակակից Տէր Պօղոս ազգեցիկ քահանային, ինչպէս վերջաբանին մէջ յիշուած է:

Զմոռնանք գրել, 1874ին թէ՛ յիշմիածին և թէ՛ յերուսաղէմ ծառց գիրքը նոր տպագրութիւններ տեսան, հընազոյն ընտիր ընտիր ձեռագրաց հետ բաղդատուելով: Երուսաղիմայ տպագրութեան բաղդատուութիւնն ու կարևոր կարգադրութիւնը երջանկայիշատակ Տ. Տ. Եսայի Պատրիարքի յանձնարարութեամբ կատարած է Ամեն. Տ. Մեղիքի սեդեկ սրբազան Արքեպիսկոպոս Մուրատեանց:

Երուսաղէմայ նորատիպ ծառցի մէջ գտնուած Սուրբ Գրոց ընթերցուածներն համեմատուած են մի հին ձեռագիր Աստուածաշունչի հետ: Երուսաղէմայ ծառցի մէջ Աւագ-ուրբաթ ողբը՝ որ յետսամուտ մի յաւելուած է, հանուած է նորատիպ ծառցի մէջէն, և ի տեղի նորա գրուած է Յակոբայ Սրճեցւոյն Խաչի սքանչելի ծառն:

1793ին, Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին կոստանդնուպօլսեցի Գէորգ վարդապետէն արտասանուած Վասն ծննդեան եւ չարչարանաց Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի ծառին հինգերորդ տպագրութիւնը ըրած է Մատթէոս-Դպիր ի Մայր դպրատան:

1800ին Կ. Պօլսոյ մէջ Սաղմոսի Բառածալ տպագրութիւնը ըրած է առաջին անգամ, հայերէն և տաճկաբարբառ,

(1) Հայ-Կիլիկեաներկներէն մին համարող Մատթէոս-Դպիր Ծարեցի մ'ալ ունինք, զոր ուրիշ առթիւ պիտի ծանօթացնենք:

(2) Կարապետ Պատրիարք հեղինակած է Լապսեր հոգւոյ անուն գիրքը, որ տըպագրուած է 1826ին ի Միջագիւղ Արապեան Պօղոսի տպարանին մէջ:

որոյ մասին կը ծանօթագրէ թէ՝
 « Սաղմոս Դաւթի մարգարէի որ ի վաղուց հետէ ի լեզուագէտ գիտնոց ու մանց՝ բառ, իւրաքանչիւր բառի հանդէպ թարգմանեալ գոյով, և այժմ ևս կեսարացի Պաշտպանական Մհի Թօհաննէս աղային, և Աղապար գառնէ Սոհայ Թօհաննէսին մեծաջան հոգաբարձութեամբն սրբագրաբար տպագրեցաւ ի փառս Աստուծոյ, և յօգուտ այնոցիկ որք առանձին գլեզու Հայկական և կամ զՏաճկականն միայն կարեն իմանալ... »:

Նոյնպէս, 1800ին, իւր տպարանին մէջ տպագրեց օրօթիօն կամ Ժամակարգութիւն Յունաց գիրքը որ ճամբեան տիրացու Յակոբէն թարգմանուած էր 1749ին, ի պէտս Հայ-Հոռոմաց և Ժամանակակից հետաքրքիր բանասիրաց:

Կ'երևի թէ Մատթէոս-Դպրի ճարտար գործունէութիւն սահմանափակուած չէր տունը ունեցած տպարանին մէջ, այլ և ընդարձակ գործեր ունեցած է Մայր-Դպրատան մէջ հաստատուած ազգային հարուստ տպագրատունով. ինքն պատասխանատու գործարանապետ կամ վարձակալը լինելով, իւր տպագրած գործերէն գլխաւորները Մատթէոս-Դպրի անունը կամ յիշատակը կը կրեն:

Ա. Թ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

(Շարունակելի)

ՊԵՂԱԿԱՆ ԵՐԲ

Պիւլպիւն է հագեր ի յոսն կօշիկ.
 Զվարդն բնուէ սիրով անուշիկ.
 Զայն է արձակեք, կու կանչէ վարդ,
 վարդ, վարդ դու զուարթ,
 Ես պիւլպիւլ, դու վարդ:
 Յայնժամ խնդրեալք այգին մտնել,
 Եւ զվարդն պայծառ ծաղկեալ տեսնել,
 Զայն է արձակեք, կու կանչէ վարդ,
 վարդ, վարդ դու զուարթ,
 Ես պիւլպիւլ, դու վարդ:
 Պիւլպիւն է բազմեք ի վարդին բովուն,
 Դանգաս կու առնէ ի ձեռաց հովուն,
 Զայն է արձակեք, կու կանչէ վարդ,
 վարդ, վարդ դու զուարթ,
 Ես պիւլպիւլ, դու վարդ:
 Յայնժամ մնա վարդն զայս պատասխան
 Թէ սարսեալ դողայ երբ հովն կուգայ.
 Զայն է արձակեք, կու կանչէ վարդ,
 վարդ, վարդ դու զուարթ,
 Ես պիւլպիւլ, դու վարդ:
 Կարապետ դպիր որ ծառայն մեղաց,
 Պիւլպիւն ընդ վարդին սակաւ մի գովեաց.
 Զայն է արձակեք, վարդ կը կանչէ վարդ,
 վարդ, վարդ դու զուարթ,
 Ես պիւլպիւլ, դու վարդ:
 Բաբերդ Դ Պ Ի Բ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ

Հին դարերում Յոյն փիլիսոփայները մէկը իւր Ժամանակակից նորերուկ իմաստասէրների չափազանց ինքնապատանուութիւնը հարուածելու մտքով, աւաց. «Ես մի բան գիտեմ, այն է—ոչինչ գիտեմ. բայց չափաւրը այդ էլ չը գիտեն»։ Այս խօսքերը պարզ կերպով ապացուցանում են թէ իմաստասիրի ինքնապատանուութիւնը նոր աստ չէ, այլ Ժառանգական մի մտային հիւսնութիւն, որով վարակուած են և մեր նորերուկ գրագէտ կոչեցեալներից չափաւրը:

Գիտութեան չափի անհասանելիութիւնը մարդկային մտքի տկարութեան ու սահմանափակութեան հետ համեմատել գիտցող ճշմարիտ իմաստասէրն այլ կերպ կարող չէր գիտութեան անսահմանութիւնը ապացուցանել, եթէ ոչ ասելով «Ես ոչինչ գիտեմ» լակոնական խօսքը:

Եւ ո՞վ կարող է ուրանալ թէ կեանքը բովանդակում է իւր մէջ այնքան անծայրածիր, այնքան աներևակայելի ու մարդկային մտքին անըմբռնելի գաղտնիքներ, որ նրանց վերաբերմամբ մինչև այսօր մեր գիտցածը նման է փոքրիկ փռիկ հատիկին երկիրս երկնքից անջրպետող դատարկ տարածութեան համեմատութեամբ. բայց ցաւալին այս է որ հին դարերի փիլիսոփայի յայտնած այս տարրական ճշմարտութիւնը չկարողացան ըմբռնել նոր Ժամանակի գրագէտները, ըհալականութեան խորով շաղախուել ջանացող ցնորեալները: Սրանք են՝ այս ես եմի արտաբեր վարակուածներն են, որ հակառակ Յոյն փիլիսոփայի համեստ կարծեաց, իրենք աշխատում են հաւատացընել մեզ թէ գիտեն ամէն բան, թէ իրենք անհամեմատ բարձր են իրենց նախորդներից... և զանազան հատուածներ մէջ բերելով, ծաղրում են հինների լեզուն, ոճը, բառակազմութիւնը, գաղափարը և ամէն ինչ. Դեռ այդ բաւական չէ, այդ նորերուկները հաստատուն համոզմամբ յայտարարում են թէ հինները մօտենում են իրենց, թէ իրենք լեզուի ստեղծիչներ, ոճի մշակողներ, բառերի յղկիչներ, նորանոր գաղափարների արտաբերիչներ են, որ կարող են կատուի, մկան, գորտի և մինչև անգամ ճանճի հոգեբանական գրութիւնը ուսումնասիրել, ընթերցանութեան՝ աւելի ճիշդ ասած, գիտութեան նոր ու հետաքրքիր նիւթ մատակարարելով հայ հասարակութեան, և այն հասարակութեան, որի զարգացեալ երիտասարդութեան ստուար մեծամասնութիւնը իւր ինչ լինելը նոյն իսկ չգիտէ:

Պէրպէրեանի և Իւթիւճեանի—այդ

երկու համեմատաբար հսկայ և տարիների ջանքով մշակուած անձնաւորութիւնների դէմ բզկացող և աջ ու ձախ խայթող միջոցներից դեռ շատ բան կարելի է սպասել: Մի քանի տարի ևս և ոհա այդ նորերուկները բնականաբար չպիտի հաւանին Սորենացուն, Եղիշին, Փարպեցուն և այլ անմահ մատենագրերին, որովհետև նրանք Պէրպէրեան և Իւթիւճեան էֆէնտիներից աւելի հին են, որովհետև նրանց գլուխածքների մէջ չէ խօսվում կատուի ու մկան հոգեբանական վիճակի մասին, և վերջի վերջոյ չպիտի հաւանին Մեսրոպայ հայ տառերին ու հին անյիշատակ Ժամանակներից մնացած հայ բառերին, որովհետև բոլորն էլ հին են, մօղայից ընկած... Եւ իրենք պէտք է ստեղծեն նոր տառեր, նոր բառեր և նոր գրականութիւն, որ նիհար լինի որպէս թոքախտ, որ սպաննէ կրէ, որ օսլայած չապիկ ունենայ և վերջապէս մի գրականութիւն, որ կրէ իւր վրայ մօտայի ամբողջ կատարելութիւնը:

Մի՛ խնդաք, յարգելի ընթերցողներ, կ'աղաչեմ, այլ համոզուեցէք, որ մեր արդի գրագէտներից ամենայն հրաշք սպասելի է...

Ակամայ միտքս եկաւ Ռուս առակախօս Կրիլովի «Էշ և Սորակը»։ Էշ խորհուրդ է տալիս սոխակին որ իւր տիրոջ աքաղաղից երգի դասեր առնէ, երգել սովորէ։ Որից անմիջապէս յետոյ Ռուս առակախօսը բացագոհւում է. «Փրկիր և զմեզ, Տէր, այդպիսի դատաւորներից»:

Է՛հ, թո՛ղ Տէրը մեր գրականութիւնն էլ փրկէ Զօպանների գաղափարներից, որով մենք ևս փրկուած կը լինինք և տարօրինակ դատաւորներից և տարօրինակ առաջնորդներից:

1892 Ապրիլ 28

Ա Ր Շ Ա Կ

Կ. Պօլիս

ՇՆՈՐ ՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Յակոբեան բարձրագոյն նախակըրթարանիս նախկին ուսումնաւարտ ազնիւ Գէորգ էֆէնտի ճամբեանի՝ ի դիմաց սանուց վարժարանիս՝ կը մատուցանեմ շնորհակալութեան հաւաստիքը, բարեհաճած լինելով նուիրել տառերկան մէկ օրինակ ՄԱՂԻԿ նոյն վարժարանին:

Տ. Հ. ԿՆՔԱԶՅԵՐԵԱՆ

ՊԱՐՏԵԶ ՀՈԳԵՒՈՐ

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Ջ Ա Ր Դ

Ընտիր թղթի վրայ «Նոր եւ գեղեցիկ» տառերով տպագրուած եւ ճոխացած. «Լաթակազմ, թաւշեալ եւ ոսկեզօծ»։ Գին չափաւոր. կեդրոնատեղի վաճառման՝ Նշան. Կ. Պէրպէրեան տպարան, Էսկի զապթիէ, թիւ 61: Մեծագանակ գնողաց գոհացուցիչ գեղչ կը տրուի:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՌԻԹԵԱՄԲ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ելեկտրականութեան ազդեցութեան տակ մշակութիւնը՝ որոյ մասին գանազան կողմեր փորձեր կատարուեցան, խնդիր մ'է որոյ վրայ կարծիքները մէկ չեն։ Յարգեղած փորձերը նպատակ ունեցած են տունները սնուցանող հողին մէջ ելեկտրական հոսանքներ պըտըացնել, գիշեր ատեն տունները ելեկտրական լոյսով լուսաւորել, հունտերը ցանելէ առաջ ելեկտրականացնել։ Պ. Սրէչնիու գանազան փորձեր ըրած է, որոց մէկ քանիններէն կը հետեւի թէ «երբ զանազան սերմեր ելեկտրական հոսանքին ենթարկուին՝ աւելի շուտ կը զարգանան»։ Այս արդիւնքը տունին բակայն, ուրնը, հաճարը, արեւածաղիկը, որոնք ցանուելէ առաջ ելեկտրականացուելով, սովորականէն կէս առ կէս աւելի շուտ ժամանակի մէջ զարգացան։ Իրենց տերւերը աւելի մեծ և գոյներն աւելի պայծառ էին։

Ուրիշ փորձով մ'աւսերմանեալ գետնի մը մէջ ելեկտրական հոսանք անցուցին։ Ասոր ալ արդիւնքն այն եղաւ որ հունձքն աւելի առատ եղաւ և կանաչեղէններն ահագին խոշորութիւն մը ունեցան։ 13 հարկւորդամէքը տրամագծով, 43 հարկւորդամէքը երկայնութեամբ բոլի. 2,8 քիլոնոց ստեպլին, խիստ համեղ։

Դարձեալ Պ. Նոտին եգիպտացորենի երեք ունդ ցանած է երկու մեծ թաղարներու մէջ՝ միւսնոյն հողով լեցուած, լուսոյ և տաքութեան միւսնոյն պայմաններուն մէջ դրուած, բայց մին ելեկտրականութեան ազդեցութեան ենթարկուած։ Երկուքն ալ նոյն արդիւնքը տուին։ Պ. Պաուլա նոյն փորձն ըրաւ ուրիշներու վրայ։ արդիւնքն բոլորովին հակառակը։

Միւս կողմէն, Մօպրիզոն վարժարանի տօրէնը՝ Բօլէն, հողը ելեկտրականացնող գործի մը կատարելագործած է եղեր որ գետնախնձորի արտի մը մէջ 90 քիլօի հունձք մ'արտադրել տուած է փոխանակ 61 քիլօ գետնախնձորի, զոր արտադրած է նոյն արտն առանց ենթարկուած լինելու այդ գործւոյ ազդեցութեան։ Պ. Սրէչնիու եւս նոյն կերպով ստացած է 11% աւելի գետնախնձոր, 56% աւելի ցորեն, 132% աւելի առուստի ունդ, 61% աւելի վարսակ, 43 6% աւելի վուշ։

Պ. Էլուստ կ'ըսէ թէ ելեկտրականութիւնը ուղղակի ազդեցութիւն չունի բոյսերուն վրայ, այլ օգոն (ելեկտրականացեալ թթուածին) փիճակին մէջ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ։ Իւր օգտաւնոյն մեծ յատկութիւններով, օ-

գոնը պէտք է ներդրած է ոչ միայն աղբերուն վրայ՝ որոց հողին հետ միացումը պարտի փութացնել, այլ և մթնոլորտին մէջ գտնուած կազերուն վրայ, զորս կ'օքսիտացնէ և կը հեղուկացնէ։ այս կերպով մթնոլորտէն ի հող կ'իջնեն և իրենք ալ՝ աղբին պէս՝ աւելի դիւրաւ կը նոյնանան։ Այսպէս են, օրինակի համար, անուշադրակային կազերը, զորս բորակական թթուի կը փոխէ։ Բոյսին և սորս զանազան գործարանաց վրայ օգոնին ըրած ուղղակի ազդեցութեան արդիւնքը լինելու է նաև տուններն կենդանականութիւնը աւելցնել, որով բոյսին՝ աղբի համար ունեցած պէտքն ալ կ'աւելնայ։

Ելեկտրական լուսոյ՝ տուններուն տեւեւներուն վրայ ունեցած ազդեցութիւնը նուազ վէճ կը յարուցանէ։ Բըրօֆէսօր Պէյլէ փորձն ըրած է եղբրդի, սպանախի, պէտունիայի, ևայլն, վրայ։ Այս տուններն այնքան աւելի շուտ կը հասունանային որքան աւելի սաստիկ լինէր լոյսը, բայց ճաշած կը մնային։ Ելեկտրական լոյսը միայն գիշերը գործածուելով՝ արդիւնքը տարբեր եղաւ։ Հազարը աւելի աղէկ և աւելի շուտ կը զարգանար, գոյնն ալ աւելի գեղեցիկ էր։ Գիշերը լուսաւորուած կակաչներ աւելի պայծառ գոյն ունէին, բայց աւելի շուտ կը թուամէին։ Հէրֆէ Մանկօն և անկէ ետքն Սիմէնս հաստատած են թէ ելեկտրական լոյսը կարող է տեւեւներուն կանաչ նիւթը արտադրել, գիշերը տուններուն վրայ ընել այն ազդեցութիւնը՝ զոր կ'ընէ արեւը և բուսցնել բոյրով և թոյրով հարուստ պտուղներ։

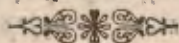
Յ. Թ. Հ.

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Համաձայն Օսմ. Պատմութեան

Թուրք գրագիտաց մէջ նշանաւոր տեղ մը գրաւող Բէշատ պէյ էֆէնտիի այս հեղինակութիւնը—որ իւրաքանչիւր Սուլթանի գեղեցիկատիպ պատկերովն զարդարուած է,—պատրաստուած է ամենապարզ և գիւրահասկանալի ոճով։

Ժամանակէ մը ի վեր Ազգ. վարժարանաց մէջ Օսմ. պատմութեան դասերը թուրքերէն լեզուով աւանդելու փափագ մը կար թէև, սակայն յարմար դասագրքի մը չգոյութիւնը կ'ստիպէր զգաստխօսս՝ մեր մայրենի լեզուով դասախօսելու։ Բէշատ էֆէնտիի աշխատասիրութիւնը կուգայ ահաասիկ լըրացնելու այս պակասը։ Գինն է 5 զրշ, Դիմել Էթաղիյի Յանձնակատարութեան Գրասենեկին։

ՄԱՐԿԱ ԵՒ ՈՆՈՐ ՎԵՐՍՈՒՆՁՈՐՍ ԽՈՐՁԵՐԸ

Այն ամէն խաղերէն, զորս մարդիկ հնարած են զօսնելու և չահելով դերադանցելու նպատակաւ, ճատրակի խաղն (սաքրանն) միակն է որ հաճելի առաւելութիւններ ունի. առանց խօսելու ճատրակի խաղալու կերպին և 64 բաժանմանց վրայ — որ սամա խաղին բաժանմանց կը նմանի,— ահաւասիկ անոր պատմութիւնն և 64 խորշերուն նըկատմամբ հաշիւ մը։

Կ'ըսուի թէ Տրովայի պաշարման միջոցին ճատրակը Բալամէտոս անուամբ յոյն մը հնարեց, որ Տրովան պաշարող յոյն երեւելիներէն մին էր. ասով զօսնելով, պաշարողը կը մոռնային պաշարման երկայն տարիներն, սակայն շատ հաւանական է որ այս խաղ նախ ծագում առած լինի յԱրեւել, անցած յարեւմտեան Ասիա, և ապա Արաբներու և խաչակրաց միջոցաւ յԵւրոպա։ ճատրակի խաղն ի Հնդկաստան հնարած է Սիֆֆա անուամբ մի պրահման կամ հնդկական փիլիսոփայ, Ե. դարու ըսկիզբները։ Տեղւոյն երիտասարդ միապետ մը ուզեց սովորիլ այս խաղը։ Պըրահման թագաւորին բացատրելով խաղին կանոնները, միանգամայն կարեւոր ճշմարտութիւններ եւս հաղորդեց։ Զգայուն արքայն փոխեց իւր ընթացքը, և Սիֆֆային թողուց ընտրութիւնն վարձատրութեան մը զոր պիտի չնորհէր. խոհեմ պրահման խնդրեց որ իրեն տրուին այնչափ ցորենի հատիկներ զորս պիտի արտադրէին ճատրակի խորշերը. առաջին խորշին համար 1 ցորենի հատիկ, երկրորդին համար 2, երրորդին համար 4, չորրորդին համար 8, և այսպէս կրկնելով մինչև վաթսուներորդը. թագաւորն հրամայեց այսքան համեստ մի խնդիրն անմիջապէս կատարել, սակայն երբ հաշիւն եղաւ, թագաւորին գանձապահը տեսան թէ թագաւորն այնպիսի բան մը խոստացած էր զոր կատարելու համար երկրին բոլոր գանձերն անբաւական էին. այս առթիւ ևս Սիֆֆան թագաւորին պէտք եղած կարեւոր խրատներն ըրաւ։— Թագաւորին գանձապահը հաշուելով գտած էին թէ քրմապետին այս խնդիրը կատարելու համար պէտք էր որ ամբողջ տէրութեան մէջ 16,384 քաղաքներ գտնուէին, որոցմէ իւրաքանչիւրը պէտք էր ունենար 1024 ցորենի շտեմարաններ, իւրաքանչիւր շտեմարանի մէջ 174 762 չափ ցորեն, իւրաքանչիւր չափը 32.768 ցորենի հատիկներով, և որ կ'ընէ.

16,777,216 շտեմարան

2,932,019,822,592 չափ

96,076,425,546,694,656 հատիկ։

Գիտեմք թէ մի տարւոյ միջոցին ամբողջ երկրագնդին վրայ հնձուած ցորենի քանակութիւնն 800 միլիոն հարիւրաւորէ աւելի չէ. մի տասնաւորորդ գրեթէ 100.000 հատիկ կը պարունակէ, և հարիւրաւորորդ 1 միլիոն, հետեւաբար 800 միլիոն հարիւրաւորորդ 800 եռիլիոն հատիկներ, որ մէկ հարիւրորդն իսկ չէ քան զոր Սիֆֆան խնդրած էր. ԹԱԹՈՒԼ ՔԻՒՐԵԼԵԱՆ Այնքապ

Կ Ա Յ Ծ Ա Կ

ԵՒ ՄԹՆՈՒՐՈՐԹԻՆ ԿԱԶԵՐԸ

Պ. Էմիլ Պրիքս հետեւեալ նամակը գրած է Երկին եւ Երկիր Փրանսական թերթին.

«Կը համարձակիմ ձեր հմտութեան յանձնել խնդիր մը որ շատ կ'զբաղեցնէ միտքս և զոր գոհացուցիչ կերպով չեմ կրնար լուծել:

«Մեր մոլորակի կազմութեան սկիզբէն ի վեր, մթնոլորտին մէջ ահագին ծաւալով քառալիւթսոյի, օֆսիս քլ քառալոն և քրածին լծած են: Ինչպէս յայտնի է, քառալիւթսոյի քառալ կողմայ կարգ մը գործարանաւոր նիւթերու այլալուծմէն. այսպէս են ճահիճներու կազմին, կոնգլոմէր. — Օքսիտ տը քառալոնը յառաջ կողմայ բնածխոյ այրումէն. կտոր մը փայտի, գետնածխոյ կամ գետնածխակի (coke) այրումէն կը գոյանայ այս կազմ առաւել կամ նուազ քանակութեամբ: — Զուտ ջրածինը կըրնայ յառաջ գալ երբ ջուրը տարբաղաբոլի օքսիտանակի նիւթերու ազդեցութեամբ:

«Կարելի է ըսել թէ այս երեք կազմերը անգաղար կը գոյանան մեծ քանակութեամբ: Բայց ի՞նչ կը լինին Անոնցմէ և ոչ մին շատ կը լուծուի ջուրին մէջ կամ կը նոյնանայ բոյսերուն հետ. և սակայն մեր մթնոլորտը քիմիական լուծման ենթարկելով՝ այդ կազմերուն հետքն իսկ չեմք գտներ:

«Մտածեցի որ թերեւս մթնոլորտին վերին խաւերը կը բարձրանան և հոն մեծաշառաջ կիզմանց ենթակայ կըլինին ելեկտրական կայծին պատճառաւ: Այս ենթադրութեան ոյժ կուտայ սա բանն թէ մորիկներն յաճախադէպ և սաստիկ են մասնաւորապէս այն գաւառներուն մէջ ուր ճարտարութիւնը յառաջ գացած է, և ուր յիշեալ կազմերուն արտադրութիւնը աւելի շատ է բնականաբար. այս կերպով կրնայ մեկնուիլ նաեւ թէ ինչու կայծակին հետ ընդհանրապէս անձրեւ ալ կը տեղայ:

Ուրիշ ֆանտաստիկ թերթ մը հետեւեալ տողերը կը գրէ այս նամակի աւթիւ.

«Դրութիւններ հաստատել զրօսեցուցիչ է, և հաւաստի եմք թէ Պ. Էմիլ Պրիքս յոյժ գոհ է իւր գաղափարէն:

«Պ. Պրիքսի ենթադրութեամբ, կազմերը համեմատութեամբ սղառելու են ճարտարութիւնը մշակուած գաւառներու վերեւ, մինչև որ ճայթական խառնուրդներ կազմելու բաւական համեմատութիւն մը ստանան, և ելեկտրական կայծ մը՝ անկէ անցնելով՝ զիրենք ճայթեցնէ, որպէս զի ճիշդ յիշեալ կազմերուն արտադրիչները ջրեն:

«Դժբաղդաբար այս հոսանքները տեսութիւնք մէկ ձախորդ կողմ ունին. մթնոլորտին վերին խաւերուն մէջ զանազան ուղղութիւններ ունեցող առաւել կամ նուազ արագ հոսանքներ կան աւելն վայրկեան. այս հոսանքները ի հարկէ իրենց հետ կ'առնեն կը տանին այն կողմերը եկող կազմերը, և եթէ կիզուիմ կայ, ամենայն հաւանականութեամբ այդ կիզումը տեղի կ'ունենայ կազմերը արտադրող տեղերէ տարբեր տեղեր:

«Զինացին կ'ըսէ թէ աշխարհս բոլորով լի թխարի փրկ մ'է. . . Եթէ իրեն հարցուի թէ այդ նորացում փրկը բոլորով ո՞ր կամ ի՞նչ է, կը պատահածի կը մնայ: Ըսել է թէ չորս հարիւր միլիոն Զինացիք անգամ խնդիրը իւր ամէն մէկ կողմերով չեն քններ, ո՛ւր մնաց Պրիքս մը՝ որ միս մինակ մնացած է:

Յ. Թ. Հ.

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Փաստաբան կիցեր. — Ամերիկայի մէջ կանանց յառաջխաթանութիւնը զարմանալի է: Հիմա 2005 աւելի կիներ փաստաբանութիւն կ'ընեն հոն, և 21 փաստաբան էրիկ-կնիկներու ընկերութիւններ կան: Միացեալ Նահանգաց մէջ առաջին անգամ փաստաբանական ասպարէզն ընդունուող կինը՝ Օր. Ֆեպի Բուչչէն, հօրը հետ՝ որ նմանապէս փաստաբան է, 21 տարիէ վեր փաստաբանական ընկերութիւն մը կազմած է:

Երաժշտութեամբ նամբորդութիւն. — Նոր օրինակ հաճոյք մ'ընձեռել ուզած է Իրանտայի երկաթուղոյ ընկերութիւն մը, վակոններուն մէջ երաժշտութիւն մտցնելով: Վաթէրֆօրտ-Լիմերիք երկաթուղոյ գծին ընկերութիւնը ըստուարաթիւ երաժշտաց խումբ մը վարձած է, որք ի ճանապարհին բոլոր ճամբորդները մէկանց պիտի զօսցնեն՝ գեղեցիկ եղանակներ հնչեցնելով:

Կարելի է օր մ'ալ էֆօրէսի մը մէջ ներկայացուելիք օքերայի մ'ազդերը պիտի կարգանք պատերուն վրայ և լըրագրաց մէջ:

Ելեֆրակնութիւնն ու երկաթուղիք. — Միացեալ Նահանգաց մէջ երկաթ-

թուղոյ ընկերութիւն մը վակոնները տաքցնելու համար հետեւեալ միջոցն ի գործ դնել սկսած է: Լայն խողովակներու մէջ ամիանքոս անկիզելի լեցուցած է նիւթին փոշին. մէջէն կ'անցնին ելեկտրականութեամբ հրահրած թելեր որով վակոնները ուղղուածին չափ կը տաքնան:

Ամերիկեան ելեկտրականութեան ընկերութիւն մը՝ Թոմսըն-Հաուսթըն՝ երկաթուղոյ ելեքտրական վայրաշարժ մը շինած է, որ մասնաւորաբար վաճառաբարձ կառախմբոյ յատկացուեր է և 19 տակառաջափ ծանրութիւն, 100 ճիւղաւոր ոյժ և մէկ ժամը 8 հազարամետր արագութիւն ունի եղեր:

Կայսերական Աղամանդը. — Հիմա Հնդկաստանի Կալկաթա քաղաքին մէջ Պ. Եաքոպի և Հայտերապատի Նիկամին միջեւ դատ մը կը տեսնուի կայսերական աղամանդի մասին որ իւր պատմութիւնն ունէր արդէն:

Այդ աղամանդն աշխարհիս մէջ գտնուածներուն ամենէն խոշորն ու ամենէն գեղեցիկն է: Անգղիոյ թագին ա. մենամեծ աղամանդը՝ Բօհէմուր՝ 106 քրաթ և Ֆրանսայի ութսունը՝ 136 քրաթ կը կշռեն, մինչդեռ Կայսերական աղամանդը 180 քրաթ ծանրութիւն ունի: Իւր նախնական գիրքին մէջ 457 կը կշռէ եղեր և Հնդկաստանի մէջ քիչ մը մաքրուելէ յետոյ 412 քրաթի իջեր է: Երբեք տարի առաջ այդ վիճակին մէջ Ամադերտամ զրկուեր է երեք առաջնակարգ արուեստագէտներու ձեռքով յղուելու համար: Գործողութեանց ըսկըսուած միջոցին Հոլանտայի թագուհին՝ այժմեան մայր-թագուհին՝ ներկայ է եղեր և աշխատութիւնք տասնեւութն ամիս տեւեր են:

Անգղիոյ թագուհին և Կալէսի իշխանը այդ սքանչելի աղամանդը տեսնել ուզեր են, և զայն տեսնելով Կալէսի իշխանը հիացմամբ՝ «Կայսերական աղամանդ մ'է այս» գոչեր է. այսպէս անունը մնացեր է Կայսերական աղամանդ:

1889ի Բարիզու համաշխարհային Արուեստահանդիսին մէջ ի ցոյց դրուեցաւ, աշաւորձ հսկողութեան մը ներքեւ, Գիշերները զայն կողմ սեղանը գետնին տակը իջեցնելով, երկաթեայ դռներով կը փակէին:

Այդ աղամանդին տէր եղող հարուստ ընկերութիւնը Բարիզու և Լոնտոնի մէջ համառաւոր Բարիզուի Լիպերսըն ընկերութիւն անուամբ աղամանդի վաճառականաց զրկեր է ծախուելու համար:

ԱՐՏՕՆԱՏԻՐ Ա. ՍԱՊԱՏԱՆ

ՏՊԱԳՐ. ՆՏԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ
Իսկի-Չապիքի փողոց, թիւ 61

ԼԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՓԱՄԻՅԼ

(Ընտանեաց ապագայն)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿ.

ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ

ԴՐԱՄԱԴԼՈՅ

Կը գործէ ընդ հսկողութեամբ Գաղղիոյ
կառավարութեան

Կեդրոնատեղի՝ 61, Բէփուպլիք փողոց,
Լիոն (Ֆրանսա)

Ապահովութեան Գրաստան 100,000.000 ֆր.

ԼԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՓԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, արագ զարգացում մը ունեցած է: Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերականգնել դրամագլուխն:

Ընկերութեան գործառնութիւնը բազմադիմի են, ինչպէս շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոց մը վերականգնութիւն: Երաշխաւորութիւնը և Գլխավճարք փոխառութեանց և ճարտարութեանց և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, հանգստեան սնտուկ ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնը որոց նպատակն է խնայողութիւն: Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1884 Յունուար 1էն:

Տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Բարսեղ Էֆէնտի Թէլլալեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Պահճէ—Գարու, Շէյխ—Իսլամ խան, Թիւ 11:

Կ Ա Ր Մ Ի Ր Մ Ա Ն Ա Մ

Գաւառներէն «Ծաղիկ»ի Յանձնակատարութեան Գրասենեկին ապստրուած մանածն մինչև ցարդ կը գնէինք մայրաքաղաքի հրապարակէն: Պատիւ ունիմք յայտնելու այժմ մեր գաւառացի բազմաթիւ յաճախորդաց ու թղթակցաց որ, չնորհիւ Եւրոպական առաջնակարգ գործարանի մը հետ մեր նոր ինտրոյ հաստատած յարաբերութեան, կարող պիտի լինիմք յետ այսօրիկ հայթայթելու կարմիր մանածն յոյժ գոհացուցիչ գիններով, գնումները կատարելով ուղղակի արտադրող գործարանէն և ապրանց հակերը եւրոպայէն ուղղակի ղրկել տալով ուղղուած նպատակաւորները: Նմոյշներ և մանրամասն տեղեկութիւններ կը ղրկուին փափագողաց: Կը բաւէ ղրկել միայն թղթատարի ծախքն:

ԳԱՒԱՌԱՑԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գաւառաց մէջ շատ անգամ կը պատահին այնպիսի դատեր ու գործառնութիւններ որոնք, իրենց բնութեամբ և ըստ օրինի, Պոլիս փոխադրուելով միայն կրնան շարունակուիլ և իրենց լուծումը գտնել: այս կարգէն են Վճռաջինը Ատենին ներկայանալի դատերը (թէմիզ), օտար հպատակաց հետ գաւառաց մէջ տեսնուած դատերուն վերաքննութիւնը (խսքիմաֆ), Թէսթրֆաքը Շէրիի վերաբերեալ դատեր, Ֆէքվաիմալէի վերաբերեալ գործեր, և այլն, և այլն:

Գաւառացիք յաճախ պարտաւորուած կը լինին այսպիսի դատերու և գործերու համար ի Պոլիս փոխանորդ մը կարգել իրենց, բայց դիւրութիւն չունենալով ճանշնալու մայրաքաղաքի փաստաբանաց բազմութեան մէջ վստահութիւններ ու ձեռնհասները, հազար դժուարութեանց կը հանգուին, և յաճախ անկարող կամ անփոյթ մարդոց քործ յանձնելով, վերջ ի վերջոյ կը կորուսանեն իրենց իրաւունքը:

Գատական այս կարգի խնդրոց մէջ գաւառացւոց ծառայութիւն մը մատուցանելու համար, «Ծաղիկ»ի Յանձնակատարութեան Գրասենեակը կապակցութիւններ հաստատած է մայրաքաղաքի ամենէն ձեռնհաս փաստաբաններէն մի քանիին հետ: Կը հրաւիրուին այս կարգադրութեան օգտուիլ նոքա որք այդ տեսակ գործեր ունին:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՅ

134րդ Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Հ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

Տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ մայիս 20 ին: Մեծ պարգեւն է:

300,000 Ֆրանք ԿԱՄ 13,200 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

Պիտի շահին 600 անձինք: Ամենէն փոքր պարգեւն է 400 ֆրանք: Բաղդատմաբ վաւերացեալ են Օսմանեան առեւտրական նախարարութեան:

Գիւն քաղղատումսի 10 դրոշ:

Գաւառներէն ստանալ ուղղութիւնը պէտք է դիմին ԾԱՂԻԿԻ Յանձնակատարութեան Գրասենեկին: Փօստի ծախսուց համար պէտք է ղրկել մէկ ղրուշ աւելի:

Շահող թուոց ճիշդի ցուցակը կը հրատարակուի ԾԱՂԻԿԻ մէջ:

ԱՌԻԹԵՆ ՕԳՈՒՏ ՔԱՂԵՑԷՔ

ՀԱՐՍՏԱՆԵԼՈՒ ՄԻՍԿ ՄԻՋՈՑ

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՓՈՐՁԵԼ ՁԵՐ ԲԱՂԴԸ, ԵԹԷ ԿՈՒՋԷՔ ՇԱՀՈՂ

Երեք հարիւր հազար Ֆրանք

Վճարելով միայն 10 դրոշ

Արեւելեան Երկ. 134րդ. վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ մայիս 20ին: 600 անձինք պիտի շահին: Գաւառներէն վիճակահանութեան մասնակցիլ փափաքողք սրտտին ղրկել տոմսի գինն 10 ղրուշ, և փոստի ծախսուց համար 40 փարա աւելի, նամակագրօջմ ևս կ'ընդունին:

در علیاده غلطه جلیانی و اندریا باقیمى مدینه

Առ Տնօրէնութիւն «Ճիւլեանի և Անտրէա» դրամատան
Կալաթա, Բարա քէոյ, Թիւ 23. Կ. Պոլիս

HOTEL DE PARIS

BUDAPEST, Vazi-koor

Պիւտարէշթ քաղաքի ամենագլխաւոր կեդրոնի վրայ հաստատուած այս առաջնակարգ հիւրանոց ամէն յարմարութիւն ունի ճանապարհորդաց հանգստութեան համար: Խոհանոց եւրոպական և թրքական: Թուրքիացի ճանապարհորդք այս հիւրանոցը կ'իջևանին: Գինները դիւրամատչելի: